

L N B

L A T V I J A S
N A C I O N Ā L Ā
B I B L I O T Ē K A

APSTIPRINU

Direktors A. Vilks

2021. gada _____

Latvijas Nacionālās bibliotēkas darbības publiskais pārskats

2020. gads

Latvijas Nacionālā bibliotēka

2021

Saturs

Saturs	2
Lietotie saīsinājumi.....	3
1. Pamatinformācija.....	4
1.1. Iestādes juridiskais statuss un darbības mandāts	4
1.2. Galvenie darbības virzieni, mērķi un uzdevumi	5
1.3. Galvenie uzdevumi 2020. gadā.....	8
2. Finanšu resursi un iestādes darbības rezultāti.....	9
2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums	9
2.2. ES un citu ārvalstu fondu un programmu finansēti projekti	11
2.3. Saņemtie ziedojumi un dāvinājumi.....	16
2.4. Galvenās aktivitātes, to mērķi un sasniegtie rezultāti.....	16
2.5. LNB zinātniskā darbība un veiktie pētījumi	43
3. Novērtējums par stratēģijas ieviešanu	43
4. Pakalpojumi	50
4.1. Starpiestāžu pakalpojumi	51
4.2. Komercepakalpojumi.....	52
4.3. Publiskie pakalpojumi.....	52
4.4. Izdevējdarbība.....	54
5. Uzlabojumi institūcijas vadībā un organizācijā.....	55
6. Personāls	56
7. Komunikācija ar sabiedrību.....	56
8. Plānotie pasākumi 2021. gadā	57

Lietotie saīsinājumi

Saīsinājums	Apraksts
AsiaRes	Baltijas Austrumāzijas pētniecības centra bibliotēka
AKML	Alfrēda Kalniņa Mūzikas lasītava
AV	Audiovizuālā lasītava
BAC	Bibliotēku attīstības centrs
BLC	Bērnu literatūras centrs
CFLA	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
DOM	<i>Digital Object Management System</i> (Digitālo objektu pārvaldības sistēma)
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ESF	Eiropas Sociālais fonds
Europeana	Eiropas digitālā bibliotēka
GKC	Galvenās krātuves centrs
IFLA	<i>The International Federation of Library Associations and Institutions</i> (Starptautiskā bibliotēku asociācijas un institūcijas federācija)
ISBN	<i>International Standard Book Number</i> (starptautiskais grāmatu standartnumurs)
ISMN	<i>International Standard Music Number</i> (starptautiskais nošizdevumu standartnumurs)
ISSN	<i>International Standard Serial Number</i> (starptautiskais seriālizdevumu standartnumurs)
IZM	Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija
KAC	Kompetenču attīstības centrs
KD	Komunikāciju departaments
KM	Latvijas Republikas Kultūras ministrija
LBC	Letonikas un Baltijas centrs
LKA	Latvijas Kultūras akadēmija
LNB	Latvijas Nacionālā bibliotēka
LNDB	Latvijas Nacionālā digitālā bibliotēka
LU	Latvijas Universitāte
LU LFMI	Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts
LJZA	Latvijas Jauno zinātnieku apvienība
MARC	Machine - Readable Cataloguing (kataloga ierakstu veidošanas standarts)
NLC	Nozaru literatūras centrs
RDA	<i>Resource Description and Access</i> (aprakstošo metadatu standarts)
RSU	Rīgas Stradiņa universitāte
RTU	Rīgas Tehniskā universitāte
SKD	Speciālo krājumu departaments
TD	Tehnoloģiju un dabaszinātņu lasītava
UDK	<i>Universal Decimal Classification</i> (bibliogrāfiskā klasifikācijas sistēma)
UIC	Uzziņu informācijas centrs
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VKKF	Valsts Kultūrkapitāla fonds
VPP	Latvijas Zinātnes padomes valsts pētījumu programma

1. Pamatinformācija

1.1. Iestādes juridiskais statuss un darbības mandāts

Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB) ir tiešās pārvaldības organizācija, kas atrodas Kultūras ministrijas (KM) pārraudzībā un darbojas saskaņā ar likumu “Par Latvijas Nacionālo bibliotēku”, 2006. gada 30. maija Ministru kabineta noteikumiem Nr.436 “Latvijas Nacionālās bibliotēkas nolikums” un citiem Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem.

Likums “Par Latvijas Nacionālo bibliotēku” nosaka, ka LNB ir Latvijas Republikas vispārpieejama universāla zinātniskā bibliotēka, kas kalpo visas nācijas intelektuālajai attīstībai; visu Latvijas Republikas iespieddarbu glabātāja, nacionālo bibliogrāfisko resursu veidotāja un valsts bibliotēku sistēmas attīstības centrs, Latvijas Republikas nacionālās bagātības sastāvdaļa; LNB krājumi un datubāzes ir vispārpieejami valsts īpašumi. LNB pārstāv Latviju ar bibliotēku darbu saistītajās starptautiskajās organizācijās, piedalās nozares starptautisko programmu izstrādē un īstenošanā, starpvaldību un tiešajos līgumos noteiktajā kārtībā sadarbojas ar ārvalstu bibliotēkām.

Saskaņā ar “Bibliotēku likumu” bibliotēkām, tai skaitā LNB, ir šādas funkcijas:

- Veikt pasaules kultūras mantojuma – iespieddarbu, audiovizuālo izdevumu, rokrakstu un citu dokumentu – uzkrāšanu, sistematizēšanu, katalogizēšanu, bibliografēšanu un saglabāšanu;
- Nodrošināt bibliotēkas krājumā esošās informācijas publisku pieejamību un izmantošanu un sniegt bibliotēkas pakalpojumus.

Saskaņā ar likumu „Par Latvijas Nacionālo bibliotēku” LNB ir šādas pamatfunkcijas:

- Veidot nacionālo publikāciju krājumu, nodrošināt tā izmantošanu un pastāvīgu saglabāšanu nākamajām paaudzēm;
- Veidot Latvijas attīstībai nozīmīgu ārvalstu publikāciju krājumu un nodrošināt tā izmantošanu;
- Atbildēt par nacionālās bibliogrāfijas attīstību un organizēt un veidot Latvijas bibliotēku kopkatalogu sistēmu;
- Veicināt valsts bibliotēku attīstību, to efektīvu un lietderīgu darbību, sekmēt nozares teorētisko un lietišķo attīstību;
- Veikt zinātniskās pētniecības darbu bibliotēkzinātnē, bibliogrāfijā un grāmatzinātnē.

2020.gada septembrī tika pieņemti **grozījumi likumā “Par Latvijas Nacionālo bibliotēku”** (stājās spēkā 07.10.2020), kas nostiprināja vēl sekojošas funkcijas:

- īstenot kultūras mantojuma digitalizācijas procesus, attīsta nacionālā kultūras mantojuma digitālos resursus, tai skaitā veido Latvijas kultūras mantojuma digitālo bibliotēku un nodrošina tā ilglaicīgu saglabāšanu;
- Latvijas Nacionālā bibliotēka uztur kultūras nozares tezaura datu bāzi un nodrošina tās publisku pieejamību;
- Latvijas Nacionālā bibliotēka nodrošina Nacionālās enciklopēdijas grāmatas formā un elektroniskā formā internetā izveidošanu, uzturēšanu, izdošanu, publicēšanu un publiskošanu.
- Latvijas Nacionālā bibliotēka, uzturot un attīstot tās rīcībā esošo datu centra infrastruktūru, kā arī sadarbojoties ar citām institūcijām, var sniegt datu centra, skaitļošanas resursu nodrošināšanas, datu apstrādes, datu īstermiņa glabāšanas resursu nodrošināšanas, informācijas sistēmu izmitināšanas, kā arī datu ilgtermiņa

uzglabāšanas maksas pakalpojumus valsts pārvaldes, jo īpaši zinātniski pētnieciskajām institūcijām, izglītības iestādēm un kultūras institūcijām.

Saskaņā ar “Obligāto eksemplāru likumu” LNB ir tiesības un pienākums saņemt un saglabāt visus Latvijas iespieddarbus, nekonvencionālo literatūru, elektroniskos izdevumus un tiešsaistes publikācijas.

2020.gada 20.novembrī LNB tika **akreditēta kā valsts nozīmes bibliotēka** uz nākamajiem pieciem gadiem (akreditācijas apliecības Nr.866A).

1.2. Galvenie darbības virzieni, mērķi un uzdevumi

Lai īstenotu funkcijas, kas LNB deleģētas normatīvajos aktos, un realizētu LNB misiju un vīziju, LNB īsteno darbību piecos galvenajos darbības virzienos, kas definēti LNB attīstības stratēģijā 2019.-2023.gadam:

1. Bibliotēkas krājums digitālajā laikmetā

Mērķis: veidot un saglabāt bibliotēkas krājumu, nemainīgi saglabājot mērķi – iespējami pilnīgs, datos atspoguļots nacionālais krājums un tā praktiskā saglabāšana.

Uzdevumi:

- 1.1. vienoties par nacionālās nozīmes bibliotēkas krājuma digitālajā laikmetā robežām, atlases un saglabāšanas kritērijiem;
- 1.2. veikt fiziskā krājuma satura un organizēšanas pilnveidošanu;
- 1.3. efektīvi izmantot ERAF finansējumu un iekšējās digitalizācijas jaudas, lai publiski un Gaismas tīklā nodrošinātu pieeju LNB fiziskā krājuma digitalizētajai daļai;
- 1.4. veidot datus kā būtisku pievienoto vērtību nacionālajam krājumam, pildot nacionālās bibliogrāfijas centra lomu atbilstoši starptautiskām vadlīnijām un labajai praksei;
- 1.5. veikt rūpīgu krājuma uzglabāšanu un restaurāciju un izstrādāt nacionālās nozīmes krājuma saglabāšanas stratēģiju, lai nodrošinātu LNB unikālā krājuma ilglaicīgu saglabāšanu;
- 1.6. nodrošināt uzticamu un drošu tiešsaistes publikāciju un produkcijas datņu ilgtermiņa saglabāšanu, veidojot labas attiecības ar izdevējiem un stiprinot Latvijas izdevējdarbības pozīciju 21. gadsimta zināšanu sabiedrībā;
- 1.7. izstrādāt ārkārtas situāciju risināšanas plānu, lai kritiskās situācijās spētu atbilstoši reaģēt, un bibliotēkas krājums atrastos drošībā.

2. Bibliotēka kā izaugsmei atvērta vide

Mērķis: nodrošināt sabiedrību ne vien ar brīvu piekļuvi informācijai un pakalpojumiem, bet arī ar kvalitatīviem izglītojošajiem pasākumiem, kuri veido gudru un prasmīgu pilsonisko sabiedrību.

Uzdevumi:

- 2.1. izvērtēt nozaru krājuma, t.sk. brīvpieejas krājuma satura un krājuma izvietojuma atbilstību lasītāju vajadzībām un pieprasījumam, kā arī kontekstam – LNB atrašanos Pārdaugavā augošajā “Zināšanu jūdzē”;
- 2.2. sadarbībā ar specifiskām mērķgrupām, mērķtiecīgi un proaktīvi veidot resursus, kolekcijas un pakalpojumus, lai LNB krājuma vērtības mijiedarbībā ar lasītājiem spētu radīt jaunas zināšanas;
- 2.3. veidot sadarbību un veikt krājuma koordinēšanu ar citām akadēmiskajām bibliotēkām, lai, cik iespējams, novērstu dublēšanos, it īpaši e-resursu piedāvājumā, tādējādi nodrošinot iespējami racionālu līdzekļu izlietojumu un plaša resursu klāsta pieejamību lasītājiem;
- 2.4. turpināt aktīvi īstenot izglītojošo darbību, lai sekmētu zināšanu sabiedrības izaugsmi;
- 2.5. apzinoties lasīšanas lomu cilvēka intelektuālo spēju, iztēles un valodas attīstībā, uzturēt un veicināt rakstpratību un lasīšanas kultūru, īpaši bērnu, jauniešu vidū un latviešu diasporā;
- 2.6. strādāt, lai informācijas meklēšana Latvijas Nacionālajā digitālajā bibliotēkā un citos resursos radītu pieredzi, kas mudina tajos atgriezties;
- 2.7. analizēt lasītāju vajadzības, lai precīzāk varētu strādāt ar mērķauditorijām, attīstīt krājumu, pakalpojumus un vidi pētniecībai;
- 2.8. turpināt strādāt pie Latvijas Nacionālās enciklopēdijas, lai radītu resursu, kas satur drošticamas zināšanas un tas kļūtu par visbiežāk izmantoto latviski rakstīto izziņas avotu interneta vidē.

3. Bibliotēkas krājums kā unikāls un neaizvietojams pētniecības resurss un tā pētniecība.

Mērķis: veidot LNB krājumu, lai atbalstītu zinātnes attīstību Latvijā, un ieņemt būtisku lomu studiju un pētniecības vidē. Attīstīt gan tradicionālos bibliotēkas pamatpakalpojumus, gan digitālos pakalpojumus pētniecības atbalstam, īpašu uzmanību veltot, digitālo humanitāro un sociālo zinātņu nozares attīstībai LNB.

Uzdevumi:

- 3.1. kopt tradīciju pētīt un aprakstīt savus krājumus un regulāri sagatavot augstas kvalitātes publikācijas, lai ikvienam būtu iespēja iepazīt Latvijas intelektuālo mantojumu;
- 3.2. nodot tālāk LNB zinātnieku un pētnieku radītās zināšanas, izdodot zinātniskos izdevumus, radot izstādes un norises, rīkojot un piedaloties nacionālās un starptautiskās konferencēs, dodot iespēju LNB krājumā esošās vērtības atklāt un iepazīt plašākai sabiedrībai;
- 3.3. mērķtiecīgi strādāt ar dažādu zinātnes nozaru pārstāvjiem, lai rosinātu ikvienas zinātnes jomas zinātnieku klātbūtni LNB un piedāvātu iespējami dziļu/jēgpilnu atbalstu pētniecībai;
- 3.4. sagatavot un piedāvāt digitālajai pētniecībai un digitālajai jaunradei LNB krājuma resursus. Sniegt atbalstu digitālu rīku izmantošanā un organizēt izglītojošus pasākumus, veidojot uz sadarbību orientētu digitālas pētniecības un jaunrades platformu;

- 3.5. nodrošināt saviem zinātniskās un profesionālās darbības rezultātiem atvērtās piekļuves principu (Open Science), lai veicinātu jaunu zināšanu rašanos un tālāku reproducēšanu;
- 3.6. aicināt cilvēkus piedalīties kopradīšanas kustībā, lai ļautu sabiedrībai iepazīt krājuma vērtības, vienlaikus sniedzot ieguldījumu resursu atspoguļojumā.

4. Kultūras pieredzes radīšana bibliotēkā

Mērķis: veidot tādas kultūras norises, kas bibliotēkas apmeklējumam rada pievienoto vērtību un ir daļa no mūžizglītības procesa.

Uzdevumi:

- 4.1. rūpēties, lai cilvēki LNB jūtas aicināti, gaidīti un novērtēti;
- 4.2. nodrošināt platformu sarunām par pārmaiņu procesiem un inovācijām zinātnē un tehnoloģijās, kuras ar savu augsto pievienoto vērtību sekmē tautsaimniecības konkurētspēju un ekonomisko attīstību;
- 4.3. veidot krājuma vērtībās balstītu daudzveidīgu un mainīgu kultūras pieredzes pakalpojumu;
- 4.4. uzrunāt un aicināt cilvēkus no diasporas, dažādām sociālajām un etniskajām grupām, veicinot sociāli un valstiski atbildīgas sabiedrības veidošanos;
- 4.5. rīkot pasākumus, kas palīdzēs sajūst, ko katram personīgi un kolektīvi nozīmē Latvija un cik nozīmīga ir LNB glabātā nacionālā krājuma daļa, lai individuālā līmenī stiprinātu sabiedrības pašapziņu;
- 4.6. veidot augstvērtīgas izstādes, kas balstās uz krājuma izpēti, lai dotu vērtīgu ieguldījumu izpratnes veidošanā par procesiem, kas veidojuši un veido Latvijas un Eiropas sabiedrību un kultūru;
- 4.7. sadarboties ar citām institūcijām kopīgu Latvijas kultūrai nozīmīgu pasākumu organizēšanā, deponējot savas krājuma vērtības, lai arvien sabiedrībā izceltu, ka visu Latvijas atmiņu institūciju krājumi veido vienotu veselumu un ir savstarpēji papildinoši.

5. Bibliotēku nozares attīstības virzītāja

Mērķis: būt par cienīgu un līdzvērtīgu partneri vadošajām Eiropas bibliotēkām, arhīviem un muzejiem, kā arī ar izglītības institūcijām, piedaloties starptautiskajās bibliotēku organizācijās un tīklos, kā arī aktīvi piedalīties lēmumu pieņemšanas procesos, kas skar bibliotēku nozares attīstību, zinātnes jautājumus un kultūras mantojumu.

Uzdevumi:

- 5.1. rūpēties, lai, izmantojot Gaismas tīklu, ikvienā Latvijas vietā būtu pieejama Latvijas Nacionālā digitālā bibliotēka un ikviens bibliotekārs prot rosināt vietējo kopienu šo resursu izmantošanā;
- 5.2. aptvert informācijas pārvaldības un bibliotēku darbības aspektus, fokusējoties uz jaunākajām tendencēm nozarē, adaptējot profesionālo starptautisko organizāciju vadlīnijas un ieteikumus Latvijas bibliotēku videi;
- 5.3. veicināt profesionālo tīklošanos, lai Latvijas bibliotēku, muzeju un arhīvu speciālisti ciešāk sadarbotos kopīgos projektos, dalītos resursos un pieredzē;

- 5.4. veicināt savu darbinieku pilnveidi, izaugsmi un dalību starptautiskās platformās, lai stiprinātu LNB profesionālo kapacitāti un uzturētu augstu LNB prestižu starptautiski;
- 5.5. būt atsaucīgam sadarbības partnerim institūcijām un iniciatīvām, lai kopīgi darbotos kā dinamiskas un mūsdienīgas kultūras, izglītības un zinātnes vides veidotājs;
- 5.6. izkopt tādu iekšējo darba kultūru un kvalitāti, kas nodrošinās ikviena bibliotēkas apmeklētāja, partnera un nozares speciālista sastapšanos ar izpalīdzīgu, ieinteresētu un zinošu LNB darbinieku attieksmi;
- 5.7. izvērtēt un uzlabot esošās telpiskās vides funkcionalitāti, lai iespēju robežās bibliotēkas lasītājus un apmeklētājus nodrošinātu ar ērtu un vajadzībām atbilstošu telpu;
- 5.8. izstrādāt starptautiskās sadarbības stratēģiju, lai skaidri definētu LNB sadarbības prioritātes starptautiskajai sadarbībai;
- 5.9. veiksīm kvalitātes kontroles mērījumus un salīdzinošo novērtēšanu atsevišķos bibliotēkas darba segmentos un pakalpojumos, lai panāktu iespējami efektīvāko resursu izmantojumu un augstu pakalpojumu kvalitāti.

1.3. Galvenie uzdevumi 2020. gadā

- Turpināt darbu pie jauna Obligāto eksemplāru likuma izstrādes un pie grozījumiem likumā “Par Latvijas Nacionālo bibliotēku”.
- Turpināt darbu pie vairākām LNB darbības stratēģijām: uzsākt darbu pie LNB Zinātniskās darbības stratēģijas; izstrādāt LNB Starptautiskās sadarbības stratēģiju; izstrādāt LNB Krājuma saglabāšanas stratēģiju.
- Kā vadošajam partnerim kopā ar Latvijas Nacionālo arhīvu, Nacionālo Kultūras mantojuma pārvaldi un Kultūras informācijas sistēmu centru realizēt ERAF 1. un 2. kārtas projektus, ar 2020. gada mērķi izveidot digitālās kompetences centru un vienoto kultūras mantojuma tezauru; nodrošināt kvalitatīvu LNB krājuma materiālu digitalizāciju kā daļu no kopēja projekta.
- ESF darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 8.4.1. specifiskā atbalsta mērķa “Pilnveidot nodarbināto personu profesionālo kompetenci” projekta 2. un 4. kārtas īstenošana un pabeigšana. Profesionālās tālākizglītības programmas “Bibliotēku zinības” pārstrāde par modulāro izglītības programmu (kompleksi ar profesijas standarta “Bibliotekārs” aktualizāciju) Sešu profesionālās kvalifikācijas eksāmenu (ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšana bibliotekāra profesionālās kvalifikācijas piešķiršanai) sagatavošana un īstenošana.
- Panākt būtisku progresu nacionālā publikāciju repozitorija un pētniecības datu repozitorija izveidē un attīstībā LNB (ACADEMIA attīstība) un akadēmiskā godīguma iniciatīvas institucionālās formas nostiprināšana (sadarbībā ar IZM).
- Attīstīt LNB krājumu un uzlabot piekļuvi, turpinot pilnveidot datu kvalitāti un zināšanu organizāciju un veicinot izpratni par nacionālajiem bibliogrāfiskajiem datiem kā unikālu un ilgtermiņa vērtību Latvijā un starptautiski.
- Uzlabot informācijas pieejamību par krājumu un popularizēt tā saturu, izvērtēt un papildināt krājuma saturu un veicināt tā izmantošanu “zināšanu jūdzes” kontekstā, nodrošinot atbalstu izglītībai, pētniecībai un profesionālai darbībai.
- Lai attīstītu semantisko sadarbību un zināšanu pārnesei kultūras mantojuma jomā, īsteno IZM Fundamentālo un lietišķo pētījumu programmā (FLPP) atbalstītājā projektā “Latvijas atmiņu

institūciju dati digitālajā telpā: vienojot kultūras mantojumu” izvirzītos 2020. gada uzdevumus.

- Turpināt īstenot Valsts pētījumu programmas “Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai” projektu “Dokumentārā mantojuma izpētes nozīme, veidojot sinerģijas starp pētniecību un sabiedrību”.
- Turpināt digitālās pētniecības attīstības projektu.
- Strādāt pie Nozares datu centra izveides LNB.
- Īstenot lasīšanas veicināšanas programmas „Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija”, „Grāmatu starts” un “Nacionālās skaļās lasīšanas sacensība” un panākt ilgtermiņa finansēšanas modeli programmu īstenošanai Latvijā un latviešu diasporas centros.
- Turpināt izglītēt ārējā komunikācijā sabiedrību par to, ko spēj sniegt LNB un ar ko mēs ikdienas nodarbojamies, orientējoties uz speciālistiem (restauratori, retumu un rokrakstu pētnieki, digitalizētāji, izstāžu projektu vadītāji, sīkdarbu speciālisti u.c.).
- LNB ēkas energopārvaldības sistēmas uzturēšana un pilnveidošana ar mērķi samazināt budžetā nepieciešamo energoresursu izdevumu apjomu, sistemātiski veicinot “zaļo domāšanu”.

2. Finanšu resursi un iestādes darbības rezultāti

2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums

LNB finansējums noteikts saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam”.

Nr.	Finansiālie radītāji	2019. gads, EUR (faktiskā izpilde)	2020. gads, EUR	
			Apstiprināts likumā	Faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	11 430 856	10 737 334	12 739 361
1.1.	dotācijas	10 578 246	9 763 675	10 711 102
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	690 744	727 611	727 611
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	117 945	24 423	472 134
1.5.	ziedojumi un dāvinājumi	2 282	-	8 072
2.	Izdevumi (kopā)	11 621 913	10 737 334	12 890 697
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	10 964 155	10 106 400	11 486 385
2.1.1.	kārtējie izdevumi	10 718 741	10 031 862	11 347 171
2.1.2.	procentu izdevumi	-	-	-
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	-	-	-
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	195 110	10 288	38 342
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	50 304	64 250	100 872
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	657 758	630 934	1 404 312

Īstenotās valsts budžeta programmas un apakšprogrammas

Nr.	Rādītāja nosaukums	Apstiprināt s likumā	Faktiskā izpilde (EUR)
-----	--------------------	-------------------------	------------------------------

		(plānotais, EUR)	
21.00.00 Kultūras mantojums			
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	10 129 438	9 975 266
1.1.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	727 611	357 074
1.2.	dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	9 226 252	9 318 452
2.	Izdevumi (kopā)	10 129 438	9 841 298
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	9 508 5049	9 128 753
2.1.1.	kārtējie izdevumi	9 433 966	9 017 593
2.1.2.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	10 288	10 288
2.2.	kapitālie izdevumi	620 934	712 545
22.05.00 Kultūras projekti un investīcijas – Valsts vienotā bibliotēku informācijas sistēma			
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	108 498	108 498
1.1.	dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	108 498	108 498
2.	Izdevumi (kopā)	108 498	108 498
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	98 498	98 498
2.1.1.	kārtējie izdevumi	98 498	98 498
2.2.	kapitālie izdevumi	10 000	10 000
26.00.00 Kultūras projekti un investīcijas – Sabiedrības saliedētības pasākumi			
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	111 260	111 258
1.1.	dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	111 260	111 258
2.	Izdevumi (kopā)	111 260	111 258
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	44 493	44 493
2.1.1.	kārtējie izdevumi	44 493	44 493
2.2.	kapitālie izdevumi	66 767	66 767
22.12.00 Kultūras projekti un investīcijas – Latvijas valsts simtgades programma			
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	229 660	238 475
1.1.	dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	229 660	238 475
2.	Izdevumi (kopā)	229 660	238 475
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	229 660	238 475
2.1.1.	kārtējie izdevumi	229 660	238 475
22.13.00 Kultūras projekti un investīcijas – Mediju politikas īstenošana			
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	5118	4763
1.1.	dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	5118	4763
2.	Izdevumi (kopā)	5118	4763
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	5118	4763
2.1.1.	kārtējie izdevumi	5118	4763
2.1.2.	uzturēšanas izdevumu transferti	5118	4763
27.00.00 Valsts kultūrkapitāla fonda programmu un projektu konkursi			
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	13 900	13 650
1.1.	dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	13 900	13 650
2.	Izdevumi (kopā)	13 900	13 650
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	13 900	13 650
2.1.1.	kārtējie izdevumi	13 900	13 650
62.07.00 – Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana (2014-2020)			

1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	199 265	734 116
1.1.	dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	199 265	567 783
2.	Izdevumi (kopā)	199 265	734 116
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	199 265	486 302
2.1.1.	kārtējie izdevumi	199 265	486 302
2.2.	kapitālie izdevumi	199 265	247 814
63.07.00 – Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana (2014-2020)			
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	45 352	42 489
1.1.	transferti	45 352	42 489
2.	Izdevumi (kopā)	45 352	42 489
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	45 352	42 489
2.1.1.	kārtējie izdevumi	45 352	42 489
70.15.00 Eiropas Savienības programmas Erasmus+ projektu īstenošanas nodrošināšana			
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	22 446	74 617
1.1.	ārvalstu finanšu palīdzība	21 748	48 790
1.2.	transferti	698	25 827
2.	Izdevumi (kopā)	22 446	42 903
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	22 446	42 903
71.06.00 Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instrumentu finansēto programmu, projektu un pasākumu īstenošana			
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	19 230	2507
1.1.	dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	19 230	2507
2.	Izdevumi (kopā)	19 230	2507
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	19 230	2507
2.1.1.	kārtējie izdevumi	19 230	2507
2.2.	kapitālie izdevumi	19 230	2507
73.06.00 Pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētie projekti			
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	63 934	32 347
1.1.	ārvalstu finanšu palīdzība	63 934	32 347
2.	Izdevumi (kopā)	68 227	33 531
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	68 227	33 531
2.1.1.	kārtējie izdevumi	54 703	25 592
2.1.2.	uzturēšanas izdevumu transferti	13 524	79 39

2.2. ES un citu ārvalstu fondu un programmu finansēti projekti

2020. gadā LNB turpināja realizēt un uzsāka sekojošus ES struktūrfondu un programmu un citu ārvalstu fondu un programmu finansētus projektus:

Projekta nosaukums	Mērķis	Realizēšanas laiks	Finansētājs	Pārskata periodā sasniegtie rezultāti
Kultūras mantojuma satura digitalizācija (1.kārta)"	Nodrošināt Latvijas kultūras mantojuma plašu pieejamību sabiedrībai digitālajā vide, kas kalpo par pamatu nacionālas identitātes	22.09.2017.-21.09.2021.	ERAF	Pabeigta IKT infrastruktūras konsolidācijas un attīstības plāna izstrāde. Izstrādāts ziņojums ar ieteikumiem autortiesību normatīvās bāzes izmaiņām. Uzsākti IS

	stiprināšanai, kultūras, zinātnes, zināšanu sabiedrības un radošo industriju attīstībai, un nodrošināt ilgtspējīgu nacionāla kultūras mantojuma ilgtermiņa saglabāšanu digitālā formā, atkārtotas tā izmantošanas iespējas jaunos produktos un pakalpojumos, kā arī iekļaušanos vienota Eiropas un pasaules kultūras digitālajā telpā.			integrācijas darbi. Turpināta digitālizācijas kompetenču centra un procesu ieviešana.
Kultūras mantojuma satura digitalizācija (2.kārta)"	Nodrošināt plašāku Latvijas kultūras mantojuma pieejamību sabiedrībai digitālajā vidē un ilgtspējīgu tā saglabāšanu, īstenojot kultūras mantojuma digitalizāciju un attīstot centralizētu atvērtu informācijas sistēmu platformu, tādejādi turpinot 1.kārtā uzsākto.	16.09.2019.- 15.09.2022.	ERAF	Pabeigta attēlu digitalizācija veikta (150 000 vien.). Veikts darbs pie digitālās kolekcijas "Industriālais mantojums" satura atlases un tehnisko prasību izstrādes. Uzsākta digitalizējamo teksta materiālu un skaņas un video digitalizācija. Veikta infrastruktūras iegāde digitalizēto datu saglabāšanai.
Vienotās darba vides izveide visā Ekonomikas ministrijas resorā	Nodrošināt centralizētu, uz modernām tehnoloģijām balstītu informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pakalpojumu sniegšanu Ekonomikas ministrijā (EM) un EM resorā	06.2018 - 06.2021	ERAF	Nodrošināts LNB datu centra pakalpojums līgumā noteiktajā apmērā. Iegādāti serveri, veikti sistēmu uzlabojumi un uzturēšanas darbi lai nodrošinātu iekārtu un sistēmu darbību.
Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide	Pilnveidot nodarbināto personu profesionālo kompetenci, lai laikus novērstu darbaspēka kvalifikācijas neatbilstību darba tirgus pieprasījumam, veicinātu strādājošo konkurētspēju un darba produktivitātes pieaugumu. Projekts dod iespēju ar atvieglotiem maksas nosacījumiem esošajiem un topošajiem bibliotēku nozares speciālistiem attīstīt savu profesionālo kompetenci.	08.2018. – 10.2020.	ESF	2020. gadā mācības profesionālās tālākizglītības programmā "Bibliotēku zinības" noritēja divās projekta kārtās. 2.kārtā: 4 grupas (T4, T5, T6, T7), kopā 59 cilvēki, notika 6. (pēdējā) mācību sesija; tika kārtoti noslēguma pārbaudījumi – kvalifikācijas prakses aizstāvēšana un prof. kval. eksāmens. 55 cilvēki sekmīgi nokārtoja eksāmenu un ieguva kvalifikāciju "Bibliotekārs".

				4.kārtā: 2 grupas (T8, T9), kopā 28 cilvēki, notika 5. un 6. mācību sesija (attālināti); notika profesionālās kvalifikācijas prakse (240h); tika kārtoti noslēguma pārbaudījumi – kvalifikācijas prakses aizstāvēšana un prof. kval. eksāmens. 25 cilvēki sekmīgi nokārtoja eksāmenu un ieguva kvalifikāciju “Bibliotekārs”.
Medijpratība un informācijpratība. Inovatīvu mācīšanas metožu laboratorija	Izveidot starptautisku maģistra studiju programmu “Medijpratība un informācijpratība”, kā arī virtuālu inovatīvo mācīšanas metožu laboratoriju, kurā tiktu veidotas, testētas un aprobētas mācību metodes, pieejas un formāti; organizēt medijpratības un informācijpratības mācīšanas metodēm veltītu konferenci.	01.11.2017.- 31.07.2020.	Erasmus+ KA2	Projektā notikusi mācību programmas akreditācija, rakstu krājuma sagatavošana un atvēršana, projekts saņēmis realizācijas termiņa pagarinājumu.
Inovatīvu kultūras mantojuma pakalpojumu veidošana bibliotēkās (iTSELF)	Izglītojošu līdzekļu un rīku izstrāde viedtehnoloģiju ieviešanai bibliotēku pakalpojumos kultūras mantojuma popularizēšanai	01.12.2018. – 31.08.2021.	Erasmus+ KA2	Projektā noorganizētas otrās kultūras mantojuma popularizēšanas novatorisko metožu starptautiskās mācības (Rīgā, 2020. gada februārī), veikta mācību programmas papildināšana, MOOC vides izstrāde (noslēgsies 2021. gadā). Sākoties pandēmijas izraisītajai ārkārtējai situācijai visās projekta partneru valstīs, veikta programmas pārplānošana no klātienē uz tiešsaistes mācību pasākumiem, izdarītas nepieciešamās izmaiņas un pagarināts projekta realizācijas termiņš.
Medicīniskās informācijas pratība	Izstrādāt inovatīvu, starptautisku profesionālās pilnveides izglītības programmu bibliotekāriem, balstoties uz andragoģijas principiem, izstrādāt metodiskos materiālus (e-grāmata, kura ir domāta pasniedzējiem), un mācību materiālus.	10.2019. - 11.2021.	Erasmus+ KA2	Izstrādāta, īstenota neformālās izglītības programma “Andragoģijas pamati” 24h, piedalījās 13 RSU bibliotekāres, kopā 4 tēmas. Mācību dalībnieki tehniski tika atbalstīti par Moodle platformas

				lietošanu. Īstenoti papildus mācību kursi “Diferencētās pieejas pieaugušo izglītības procesā” 12h, piedalījās 17 RSU bibliotekāres, kopā 3 tēmas.
Andragoģija kā izaicinājums bibliotekāram	1) pieaugušo izglītotāju kompetenču pilnveide andragoģijas jomā; 2) mācību metožu un paņēmieni apgūšana andragoģijā; 3) zināšanu un prasmju apgūšana par mācību procesa organizēšanu pieaugušajiem.		Erasmus+ KA1	Mobilitāte pārcelta uz 2021. gadu.
Debatē par būtisko!	Stiprināt Eiropas jauniešu (vecumā no 18 līdz 25 gadiem) izpratni par politiku, demokrātiju, iecietību un iepriekšminētā draudiem: dezinformāciju, neiecietību, polarizāciju un naida kurināšanu. Mācoties debatēt, jaunieši iemācās pamatoti un pārlicinoši aizstāvēt savu viedokli un uzskatus, turklāt kritiski risinot dažādus sociāli politiskus jautājumus, tiek veicināta politiskā izglītībā attiecīgajā reģionā.	02.02.2020.-30.09.2021.	Erasmus+ KA3	Veikta komunikācijas stratēģijas sākuma variantu izstrāde un pastāvīga papildināšana, izstrādāta projekta vizuālā identitāte, mājaslapa, projekta plakāts, sociālo tīklu komunikācijas stratēģija, komplektēta debašu mācību dalībnieku grupa, veikta pastāvīga aktivitāšu pārplānošana saistībā ar esošajiem epidemioloģiskās drošības nosacījumiem.
Europeana Kopējā Kultūra	Veicināt vienotu rakstpratības un izglītības attīstības jautājumu izpēti Eiropā, apkopojot un veidojot rakstpratības jautājumiem veltītas tematiskās tekstuālās un vizuālās datu kolekcijas, virtuālās izstādes, galerijas un informatīvās slejas un blogus Eiropas vienotajā kultūras mantojuma satura vietnē Europeana	01.01.2019. – 31.12.2020.	Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta (CEF) Telecom programma	Stiprināta LNB kā nacionālā agregatora loma un nacionālā agregatora pakalpojumu piedāvājuma veidošana Latvijas kultūras institūcijām. Īstenota projektā plānotā datu kopu kvalitātes uzlabošana.
Kultūras mantojuma nākotne modernā Eiropā	Projekta mērķi ietver inovatīvas zinātniskas un pedagoģiskas metodoloģijas izstrādi par kultūras mantojuma koncepta dinamiku ar īpašu uzsvāri uz kultūras mantojuma literārajiem avotiem – manuskriptiem un seniespiedumiem. Projekts analizē Eiropas kultūras mantojuma lokālos un reģionālos avotus,	01.09.2019.-31.09.2022.	Erasmus +, KA2	Uzsākta izstādes ideju attīstīšana.

	attīsta jaunas zināšanas par šo avotu materialitāti, daudzvalodību un starpkultūru aspektiem kā radošiem resursiem.			
Vairāk par vienkāršu informācijas meklēšanu: digitālo prasmju veicināšana bibliotēku un pētnieku kopienās	Pilnveidot atmiņas institūciju profesionāļu un humanitāro un sociālo zinātņu studentu un pētnieku digitālās kompetences, īpaši prasmes, kas saistītas ar valodas tehnoloģijām, datizraci, tekstizraci, ģeogrāfiskās informācijas sistēmu izmantojumu un datu vizualizācijas rīkiem. Sekmēt sadarbību starp atmiņas institūciju, pētniecības un izglītības sektoriem digitālo humanitāro un digitālo sociālo zinātņu jomā. Radīt tiešsaistē pieejamus mācību materiālus, pamācības Latvijas, Lietuvas un Igaunijas nacionālo bibliotēku veidoto digitālo resursu un digitālo rīku lietošanai. Veicināt digitālo rīku ieviešanu un jaunu digitālās pētniecības pakalpojumu veidošanu bibliotēkās.	06.2019.- 08.2021.	NordPlusH orizontal	28.10.20. īstenots projekta darbseminārs par tekstizraci digitālajā bibliotēkā; 04.11.20. darbseminārs DIGITAL HUMANITIES AND DIGITAL ARCHIVES
Zenit stāsti	Veicināt piederības sajūtu gan tiem, kas dzimuši un auguši Latvijā, gan tiem, kas ir ieceļojuši, sadarbojoties jauniešiem (7. – 12. klase) ar vecākiem un vecvecākiem, un caur attēliem un pieredzes stāstiem (1960. – 1980. gads) paskatoties uz viņu ikdienu.	24.08.2020. - 28.02.2021.	Britu Padome	Notika 3 ievadsemināri, 4 stāstu pēcpusdienas, 1 online tikšanās ar projektā iesaistīto antropoļi. Projektā iesaistījās 169 skolēni un 12 skolotāji no 14 Latvijas skolām, tostarp no 11 mazākumtautību izglītības iestādēm. LNDB papildināta ar vairāk nekā 140 fotoattēliem.
Sabiedrības noturības veidošana, izmantojot pārbaudītus zināšanu avotus: Latvijas-Norvēģijas enciklopēdijas pieeja	Semināri starp Norvēģijas enciklopēdijas <i>Store norske leksikon</i> un Latvijas Nacionālo enciklopēdiju un vadlīniju izstrāde par tiešsaistes enciklopēdijas metodoloģiju un enciklopēdiju satūra paplašināšana.	27.08.2020.- 30.11.2021.	EEZ FI un Norvēģijas FI 2014.– 2021. gada perioda projekta “Divpusējā s sadarbības fonds 2018.– 2025.	Sagatavošanās pirmajam darbsemināram.

			gam” stratēģiskā iniciatīva	
Modulāro profesionālās izglītības programmu izstrāde (Eiropas Sociālā fonda projekts Nr. 8.5.2.0/16/I/001)	Veikt modulārās profesionālās izglītības programmas izstrādi Bibliotēku un arhīvu nozares profesionālajai kvalifikācijai “Bibliotekārs”	J. Ašurova (AD KAC), S. Dubra, E. Vjaterē, I. Kurme, G. Zalcmane, K. Deksnē	01.2020.- 11.2020.	Izpildītas projekta prasības – izstrādāta modulārā profesionālās tālākizglītības programma “Bibliotēku zinības” (prof. kvalifikācijai “Bibliotekārs”)

2.3. Saņemtie ziedojumi un dāvinājumi

Ziedotājs	Ziedotā/dāvinājuma summa	Ziedošana/dāvinājuma mērķis
PRIVĀTPERSONU ZIEDOJUMI		
Guntis Bērziņš	EUR 956.55	Nacionālās enciklopēdijas šķirklju sagatavošanai
Pēteris Alberts	EUR 100.00	
JURIDISKO PERSONU ZIEDOJUMI		
Rotary Intern. Distr	EUR 561.75	Nacionālās enciklopēdijas šķirklju sagatavošanai
Latvijas Korporāciju apvienība	EUR 6453.00	

2.4. Galvenās aktivitātes, to mērķi un sasniegtie rezultāti

LNB darbības galvenos mērķus un sasniedzamos rezultātus nosaka LNB attīstības stratēģija 2019.-2023.gadam. 2020.gada septembrī arī tika pieņemti (stājās spēkā 07.10.2020) **grozījumi likumā “Par Latvijas Nacionālo bibliotēku”**, kas nostiprina LNB kā kultūras mantojuma digitalizācijas kompetenču centra lomu, nosakot, ka LNB vada Latvijas kultūras mantojuma digitalizāciju, veido Latvijas kultūras mantojuma digitālo bibliotēku un sniedz konsultatīvā atbalsta pakalpojumus kultūras mantojuma digitalizācijas jomā. Kā arī definējot LNB kā valsts nozīmes datu centru, kas, uzturot un attīstot tās rīcībā esošo datu centra infrastruktūru, kā arī sadarbojoties ar citām institūcijām, var sniegt datu centra, skaitļošanas resursu nodrošināšanas, datu apstrādes, datu īstermiņa glabāšanas resursu nodrošināšanas, informācijas sistēmu izmitināšanas, kā arī datu ilgtermiņa uzglabāšanas maksas pakalpojumus valsts pārvaldes, jo īpaši zinātniski pētnieciskajām institūcijām, izglītības iestādēm un kultūras institūcijām. Tāpat likuma grozījumi nostiprināja, ka LNB uztur kultūras nozares tezaura datu bāzi un nodrošina tās publisku pieejamību, un nodrošina Nacionālās enciklopēdijas grāmatas formā un elektroniskā formā internetā izveidošanu, uzturēšanu, izdošanu, publicēšanu un publiskošanu.

Ņemot vērā, ka valstī kopumā notika gatavošanās nākošajam plānošanas periodam 2021.-2027.gadam, LNB bija iesaistīta vairāku **politikas plānošanas dokumentu izstrādē**, kur deva arī savu pienesumu:

- Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam;
- Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam;
- Valsts valodas politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam;
- Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam;
- Bērnu, jaunatnes un ģimenes pamatnostādnes 2021.-2027.gadam;
- Jaunatnes politikas valsts programma 2021-2023;
- Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam.

Iekšēji LNB uzsāka vairāku nozīmīgu dokumentu izstrādi, pie kuriem darbs vēl turpināsies nākamajos gados – Starptautiskās sadarbības stratēģija, Krājuma saglabāšanas stratēģija un LNB krājuma glabāšanas plāns ārkārtas situācijās. Tāpat, LNB bija iesaistīta vairāku normatīvo aktu grozījumu izstrādes darba grupās – Bibliotēku likuma grozījumiem, Obligāto eksemplāru likuma grozījumiem un Autortiesību likuma grozījumiem.

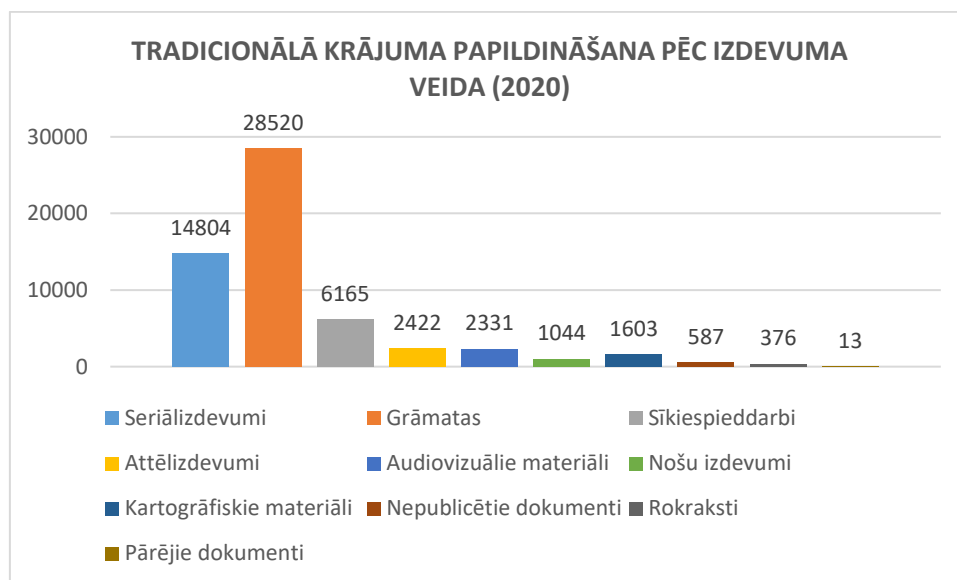
LNB darbības galvenie rādītāji:

Apmeklējums un izniegums	2019. gads	2020.gads
Apmeklējums (kopā)	2 806 903	4 132 866
- t.sk. klātienē apmeklējums	428 721	139 186
- t.sk. virtuālais apmeklējums	2 378 182	3 993 680
- t.sk. tiešsaistes pakalpojumu izmantošana	260 109	269 976
Kopējais fiziskais izniegums	302 644	114 987
Kopējais elektroniskā krājuma izniegums,	142 545	7 661 189
-t.sk. datubāzu izniegumu kopsaīts (vienības)	135 318	109 912
- t.sk. digitalizācija uz pieprasījuma (dok.skaitis)	5 634	6 768
- t.sk. specializēto audiovizuālo datorprogrammu izmantošana	1593	466
- t.sk. LNB Digitālo kolekciju izniegumu kopskaīts (lapu skatījums)	-	7 544 043
Kopējais LNB lasītāju skaīts	154 735	159 969
- t.sk. pirmo reizi reģistrēti klātienē lasītāji (skaīts gadā)	10 560	5 263
Krājums	2019. gads	2020.gads
Dokumentu (fizisko vienību) kopskaīts	4 240 976	4 283 163
Jaunieguvumi (skaīts gadā, krājumā uzskaitītās vienības)	53 944	57 865

Elektronisko dokumentu (vienību) kopskaits	17 394	21 330
Pakalpojumi	2019. gads	2020.gads
Uzziņas un konsultācijas	43 194	24 147
Uzziņas ar padziļinātu informācijas meklēšanu	4 262	1 783
Vispārīgo un specializēto lasītāju apmācību dalībnieki	1 681	1 656

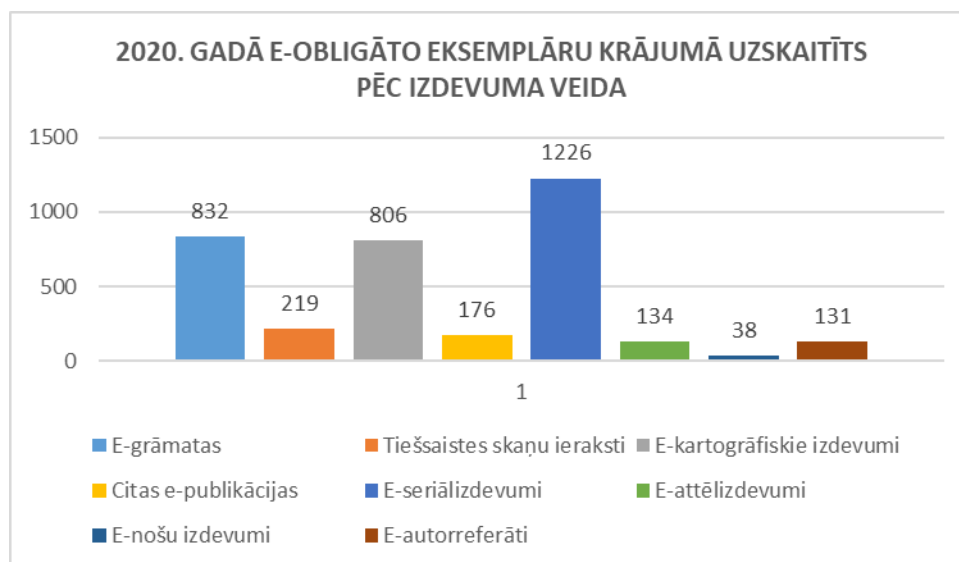
1. darbības virziens: Bibliotēkas krājums digitālajā laikmetā

Neskatoties uz ārkārtas situāciju un to, ka izdevumu fiziskajā nesējā komplektēšana galvenokārt veicama, strādājot klātienē, 2020. gadā **LNB tradicionālo izdevumu krājumā** uzskaitītas 57 865 bibliotekārās vienības (2019. gadā: 53 944). Visvairāk krājums papildināts ar grāmatām (28 520) un seriālizdevumiem (14 804).

Attēls Nr.1. LNB tradicionālā krājuma papildināšana 2020.gadā

2020. gadā nedaudz palielinājies uzskaitīto **e-obligāto eksemplāru skaits** (2019. gadā: 3 303, 2020. gadā: 3 562). E-obligāto eksemplāru krājumā visvairāk uzskaitīti e-seriālizdevumi (1 226), aktīvi turpinot komplektēt e-laikrakstus un e-žurnālus (1 gada komplekts – 1 bibliotekārā vienība), e-grāmatas (832) un e-kartogrāfiskie materiāli (806).

Attēls Nr.2. LNB krājumā 2020.gadā uzskaitītie e-obligātie eksemplāri

LNB 2020. gadā saņēmusi 43 146 obligāto eksemplāru vienības par summu EUR 190 578,23. LNB ir nosūtījusi citām bibliotēkām (obligātā eksemplāra saņēmējām) 25 003 eksemplāru vienības par summu EUR 119 987,88.

Īpaši nozīmīgs bija paveiktais attiecībā uz **digitāliem nepublicētiem materiāliem**, lai sakārtotu, kā LNB komplektē un uzņem šādus materiālus savā krājumā. Personu digitālie nepublicētie materiāli mūsdienās ar pieaugošu tendenci aizstāj senāk papīra/fiziskā formātā glabātu informāciju, tāpēc digitālie materiāli nozīmīgu noriņu, personu atspoguļojumā ir vienlīdz nozīmīgi ar fiziskām vienībām. 2020. gadā īstenots darbs, kas gada noslēgumā ļauj saglabāt ļoti nozīmīgo digitālā mantojuma daļu, kas sastāv no personu/institūciju digitālajiem nepublicētajiem materiāliem. Aktīvi uzsākta un īstenota komunikācija ar vairākiem fondražiem un dāvinātājiem, kas ļāvis uzsākt digitālu materiālu saglabāšanu Latvijas Valsts bibliotēkas fondā, Nītas Apsītes fondā, Silvijas Liniņas fondā, Kārļa Draviņa fondā, Gunta un Laimas Bērziņu fondā, saņemti arī atsevišķi Violas Avdoņinas un Tamāras Heidmanes digitāli radītie manuskripti. Ņemot vērā digitalizēto materiālu nonākšanu “Retumu digitalajā kolekcijā”, paplašināta kolekcijas koncepcija, uzsākot arī LNB ietvaros digitalizēto lasītavas materiālu pievienošanu šai kolekcijai, tādējādi piedāvājot vienotu principu, labāku pārskatāmību un ļaujot lasītājiem piekļūt gan digitāli radītajiem materiāliem, gan digitalizētajiem resursiem neatkarīgi no tā, kurš veicis šo materiālu digitalizāciju (fondradis/dāvinātājs vai LNB).

Ierobežotās iespējas lasītāju apkalpošanā un pasākumu norisē Covid-19 pandēmijas dēļ ļāva vairāk fokusēties uz tām plānotajām aktivitātēm krājuma veidošanā, kas saistītas ar krājuma izvērtēšanu un organizāciju, preventīvo saglabāšanu, pilnvērtīgi izmantojot darba apstākļus ārkārtas situācijā. **Aktīvs darbs krājuma izvērtēšanā** tika veikts sekojošos virzienos:

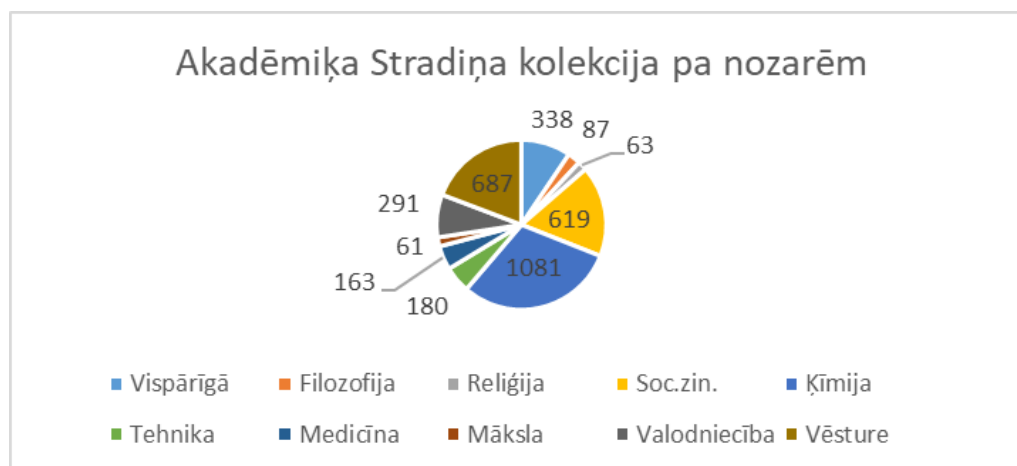
- brīvpieejas krājuma izvērtēšana – tika pabeigts brīvpieejas krājumu izvērtēšanas pirmais posms – krājuma saturiskā izpēte, fiziskā stāvokļa novērtējums, datu savākšana saskaņā ar iepriekš izstrādāto metodiku. 2021.gadā izvērtēšanu noslēgs datu analīze un secinājumu apkopojums;
- nozaru literatūras svešvalodās izvērtēšana – šogad plānotais apjoms pārsniegts vairāk kā 5 reizes (izvērtēti 15759 eks.);

- vēsturiskā LNB rezerves krājuma izvērtēšana – turpināts iesākatais darbs, salīdzinot ar 2019.gadu izvērtēto eksemplāru skaits pieaudzis gandrīz 3 reizes (ap 15 000 eks.);
- visu LNB krājumu kartēšana.

Aktīvā krājuma izvērtēšana ir sekmējusi krājumu saturisku un fizisku atjaunošanu, rekatalogizāciju, arī nepieciešamās izmaiņas krājuma organizācijā.

Ar krājuma izvērtēšanu saistīts arī **darbs ar dāvinājumiem**, kas 2020.gadā ir bijis īpaši intensīvs (51 % no jaunieguvumiem ir dāvinājumi): pabeigta primārā saturiskā izvērtēšana, nodoti atpūteklīšanai un tālākai apstrādei gan agrāk saņemtie dāvinājumi (kinozinātnieces V.Freimanis, žurnālista K.Streipa, sinologa E.Kataja u.c.), gan 2020.gadā saņemtie (publicista un vēsturnieka V.Lāča sarakste, mākslas zinātnieces H.Demakovas, literatūrzinātnieka V.Nollendorfa grāmatu dāvinājums u.c. Ar dāvinājumiem ir saistīta arī 2019.gada rudenī saņemtā Līvijas Bukas (Vācija) ziedojuma LNB krājumam apguve (projekts sadarbībā ar LNB Atbalsta biedrību) – tika apzināti ap 200 izdevumu vācu valodā, saistīti ar Latviju un Baltiju, kuru vēl nav LNB krājumā un kuru iegāde par ziedojuma līdzekļiem plānota 2021.gada sākumā. Vairāk sk. <https://www.lnb.lv/lv/pateiciba-par-davinajumiem-lnb-krajumam-2020-gada>.

Šis gads LNB vēsturē ieies kā gads, kurā tika izveidota **akadēmiķa Jāņa Stradiņa (1933–2019) lasītava**. Sadarbība ar J. Stradiņa viņa bibliotēkas un personīgā arhīva materiālu nodošanai LNB aizsākās jau 2017. gadā. Pateicoties Stradiņa ģimenes atsaucībai un ieinteresētībai, šī gada pavasarī lasītavas iekārtošanai tika saņemti vēl vairāki tūkstoši grāmatu, unikāli arhīvu materiāli, arī priekšmeti no akadēmiķa kabineta. Gada noslēgumā J.Stradiņa lasītava tika prezentēta Stradiņa lasījumu dalībniekiem, bet iecerētā lasītavas atklāšana lasītājiem Covid-19 ierobežojumu dēļ nenotika. 2020. gads iezīmējās arī ar **pirmajiem akadēmiskajiem lasījumiem akadēmiķa Jāņa Stradiņa piemiņai**, kas pirmajā reizē tika veltīti Sēlijai – “Kas ir un kas nav Sēlija? Sēlijas robežas laikā, telpā un sabiedrības apziņā”. Tā kā atsaucība bija liela, pulcējot 1176 unikālo tiešsaistes skatītāju, lasījumus paredzēts turpināt ik gadu.

Attēls Nr.3. Akadēmiķa J.Stradiņa kolekcijas sadalījums pa nozarēm

Krājuma digitalizācijas jomā veiksmīgi turpināts **ERAF projekta “Kultūras mantojuma satura digitalizācija (1. kārtā)” un “Kultūras mantojuma satura digitalizācija (2.kārta)”** realizācija.

ERAF 1. kārtas projektā kopā ar projekta partneriem un konsultantiem tika pabeigta IKT infrastruktūras konsolidācijas un attīstības plāna izstrāde, izstrādāts ziņojums ar ieteikumiem autortiesību normatīvās bāzes izmaiņām, veikta digitalizācijas kompetenču centru ieviešana, u.c.

aktivitātes. Realizēta projekta vadība, t.sk. atbilstoši CFLA prasībām līdz 2020. gada beigām kopā apstiprināti attiecināmie izdevumi 6,8 milj. EUR apmērā.

ERAF 2. kārtas projektā pabeigta 150 000 fotonegatīvu digitalizācija no "Dienas" kolekcijas, uzsākta teksta dokumentu, skaņas un video materiālu digitalizācija. Veikta satura atlase un tehnisko prasību izstrāde digitālai kolekcijai "Industriālais mantojums". Veiksmīgi realizēta projekta vadība, t.sk. atbilstoši CFLA prasībām līdz 2020. gada beigām kopā apstiprināti attiecināmie izdevumi 1 milj. EUR apmērā.

Lai veidotu datus kā būtisku pievienoto vērtību nacionālajam krājumam, pildot nacionālās bibliogrāfijas centra lomu atbilstoši starptautiskām vadlīnijām un labajai praksei, 2020. gads tika īpaši veltīts **datu kvalitātes paaugstināšanai**: jaunizveidoto autoritatīvo ierakstu skaits ir palielinājies apmēram par 10%, bagātināto ierakstu skaits ir pieaudzis par 14%. Autoritatīvie dati ir bagātināti ar starptautiskiem identifikatoriem un veidotas attiecību saites starp dažādiem autoritatīviem ierakstiem ALEPH sistēmā, kā arī nodrošināta sasaiste ar ārējiem resursiem (piem., ASV Kongresa bibliotēka).

Visaugstākie kvalitātes rādītāji attiecas uz **nacionālās bibliogrāfijas datu kopām**: bagātināšanas apjoms pieaudzis vairāk nekā četras reizes (no 49897 (2019) uz 217 880). Nacionālās bibliogrāfijas grāmatu datu kopa 2017-2020 ir sagatavota tādā kvalitātē, lai to varētu publicēt atvērto saistīto datu formā. [Primo meklētājā ir nodrošināta iespēja meklēt atsevišķi nacionālās bibliogrāfijas datus](#). Nodrošināta Formas/žanra priekšmetu fasešu atrādīšana, kā arī meklēšana pēc formas/žanra priekšmetiem (mūzika, vizuālie resursi, daiļliteratūra, e-resursi). 2020. gada 2. septembrī [valsts nozīmes zinātnisko bibliotēku kopkatalogā](#) izveidots 1 miljons bibliogrāfisko ierakstu. Salīdzinot ar 2019. gadu, LNB rekatalogizēto datu apjoms katalogā pieaudzis par 11,3% (no 25 960 uz 29 262). LNB ir nozīmīgākā datu veidošanas institūcija, bet 2020. gada rādītāji īpaši pārsteidz – **69 % (36 953) no visiem zinātnisko bibliotēku kopkataloga datiem izveidoti LNB**.

Bibliogrāfijas institūtā pabeigta **RDA vārdnīcas** 5000 terminu, vērtību un attiecību tulkošana un redakcija. Vārdnīca ir sagatavota publicēšanai starptautiskajā RDA reģistrā. Atjauninātas un papildinātas jau esošās bibliogrāfisko un autoritatīvo datu metodikas, kā arī izveidotas jaunas RDA noteikumiem atbilstošas metodikas: Analītisko ierakstu metodika; Nošizdevumu metodika; Audio resursu metodika; darbu autoritatīvo ierakstu veidošanas metodika darbu apkopojumiem; institūciju un objektu (ēkas) autoritatīvo ierakstu veidošanai. Kopumā par datu veidošanu un apstrādi organizēti **16 izglītojošās darbības pasākumi** (gan klātienē, gan tiešsaistē), kuros piedalījušies 318 dalībnieki.

Latvijas izdevējdarbības statistika par 2019. gadu publicēta [Oficiālās statistikas portālā](#), informācija par [situāciju izdevējdarbības nozarē 2020.g.](#)

LNB Krājuma saglabāšanas centrs 2020.gadā turpināja veikt visa **LNB krājuma konservāciju un restaurāciju**. Kopumā paveikts:

- ✓ Restaurētas krājuma vienības (skaits) – 874
- ✓ Krājuma konservācija (vienību skaits) – 1252
- ✓ Iesiešana (vienību skaits) – 249
- ✓ Kartonāžas darbi (vienību skaits) - 725

2020.gadā tika izveidota plaša darba grupa ar dažādiem LNB speciālistiem un LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta pārstāvjiem, lai uzsāktu darbu pie **LNB krājuma glābšanas plāna ārkārtas situācijās**, kas būtu daļa no LNB Krājuma saglabāšanas stratēģijas, kā arī papildinātu LNB Civilās aizsardzības plānu un citus drošības dokumentus. Veikta izpēte par citu valstu praksi un

noticis aktīvs darbs pie secīgo plāna daļu izstrādes. Kopīgi apzināta esošā situācija un veikta risku analīze, kā arī izveidota ārkārtas situāciju komanda un uzsākta Rīcības plāna izstrāde pa etapiem. Papildus kā preventīvās aizsardzības pasākumi ar CENL finansējuma atbalstu izveidotas 37 **ārkārtas situāciju kastes** krātuvēm un lasītavām.

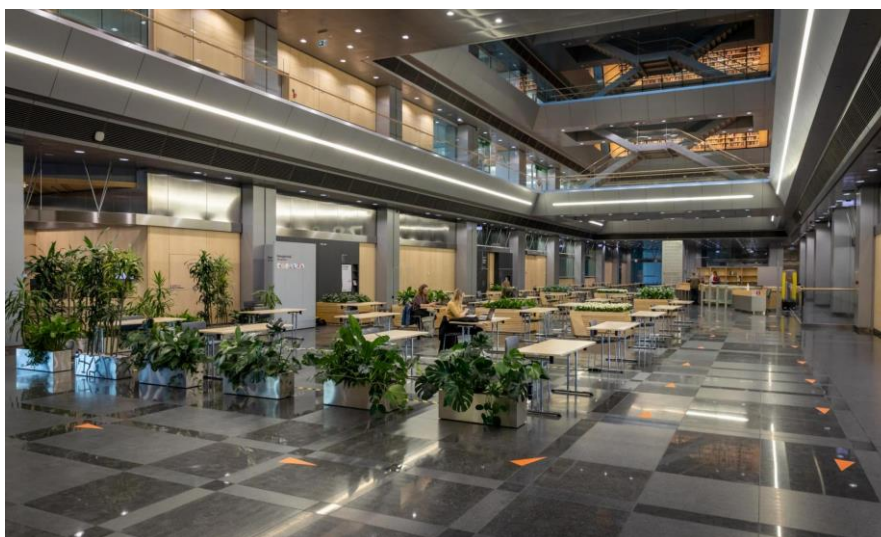

Attēls Nr.4. Ārkārtas situācijas kastes krājuma glābšanai, foto: Sintija Saldābola

2. darbības virziens: Bibliotēka kā izaugsmei atvērta vide

Būtiskākais 2020.gada LNB sasniegums bija spēja nodrošināt **LNB lasītāju apkalpošanu valstī noteiktās ārkārtējās situācijas un epidemioloģisko ierobežojumu laikā**. Bibliotēkas klātienē apmeklējums ilgstoši no 13.marta līdz 25.maijam un no 7.decembra līdz pat gada beigām bija liegts, tomēr lasītājiem tika nodrošināti attālināti pakalpojumi, norises un izglītojoši pasākumi, kā arī tika veikts apjomīgs darbs ar krājumu un citu bibliotekāro procesu sakārtošanu, kā arī LNB attīstības plānošanu.

Bibliotēkai atsākot darbu klātienē, no 26.maija visa lasītāju apkalpošana tika organizēta 1.stāva līmenī ātriņā. Tika veikts apjomīgs sagatavošanās darbs, izstrādātas Vadlīnijas Latvijas Nacionālās bibliotēkas lasītāju un apmeklētāju apkalpošanai klātienē valstī noteiktās ārkārtējās situācijas laikā, lasītāju apkalpošanas shēma(ceļš), rezervācijas sistēma bibliotēkas apmeklējuma reģistrācijai, apliecinājuma veidlapas, veikti grozījumi LNB Lietošanas noteikumos.

Attēls. Nr.5.Lasītāju apkalpošana LNB ātrijā, foto: Kristians Luhaers

No 1.septembra apmeklētājiem atvēra visus stāvus un lasītavas, gan ar līdz 50 % samazinātu darba vietu, datoru skaitu un citiem ierobežojumiem, t.sk., lasītājiem bija liegta piekļuve pašiem izvēlēties izdevumus no brīvpieejas krājuma. Vienlaicīgi bija nodrošinātas 318 darba vietas, tai skaitā 101 datorizētu, 4 lasītājiem ar redzes traucējumiem, 2 SBA klientiem un 5 Bērnu literatūras centrā. Interneta lasītavā darbam ar datoru tika noteikts laika ierobežojums ne vairāk kā 30 minūtes dienā bez austiņu nodrošinājuma. Lasītavās lasītājiem pašiem tika liegta piekļuve brīvpieejas krājuma, izdevumus izsniedza bibliotēkas darbinieks. Izņēmuma gadījumos lasītājs pie brīvpieejas plaukta izvēlēties nepieciešamos iespieddarbus varēja doties tikai darbinieka pavadībā. Visi izsniegtie iespieddarbi, arī LNB somas un maisiņi, ar kuriem bija atļauts apmeklēt bibliotēku pēc to saņemšanas atpakaļ, uz 72 stundām tika ievietoti karantīnā.

Attēls Nr.6. Lasītāju apkalpošana epidemioloģiski drošos apstākļos, foto: Kristians Luhaers

Jāatzīmē, ka arī laikā, kad bibliotēka lasītājiem bija atvērta klātienē apmeklējumam, paralēli tika turpināts nodrošināt arī **attālinātos pakalpojumus**: Jautā bibliotēkaram, Jautā nozaru informācijas ekspertam, Digitalizācija pēc pieprasījuma, preses apskatu un bibliogrāfisko sarakstu sastādīšana, konsultācijas e-resursu izmantošanā, SBA, personālais abonements, tiešsaistes konsultācijas ZOOM platformā, individuālās un grupu mācības informācijas meklēšanā, LNB datu bāzes un LNB abonētās ārvalstu datu bāzes, lasītāju reģistrācija attālināti.

Covid-19 pandēmijas radītie ierobežojumi aktualizēja **e-resursu piedāvājumu un tā pieejamību attālināti**. 2020. gada martā LNB pievienojās Kultūras ministrijas informatīvajai kampaņai **#Ēkultūra**, piedāvājot attālināti izmantot kopskaitā 12 [Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas](#) kolekcijas, kā arī vairāk nekā 20 pilntekstu ārvalstu abonētās datubāzes, [Nacionālo enciklopēdiju](#), kā arī lekciju, diskusiju, konferenču, lasījumu un cita veida audio un video saturu LNB sociālajos medijos. Noslēdzot licences līgumu ar AKKA/LAA, tika nodrošināta **brīva piekļuve pilnam [Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas periodikas un grāmatu portāla saturam](#)**, kas veicinājis šo portālu apmeklējuma pieaugumu par 50% attiecībā pret tādu pašu laika periodu 2019. gadā.

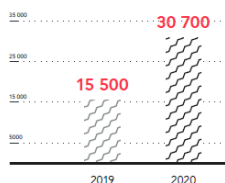
Digitālās grāmatu kolekcijas (gramatas.lnb.lv) apmeklējums no 12. marta līdz 31. maijam

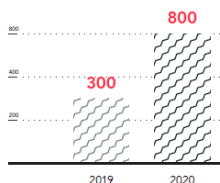
Anna/Inga

Inb.lv
digitalabiblioteka.lv
gramatas.lnb.lv

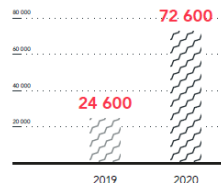
Unikālie lietotāji

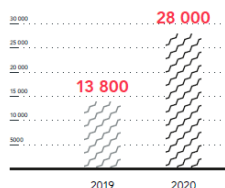
Vidējais lietotāju skaits dienā

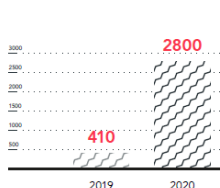
Apmeklējuma reizes

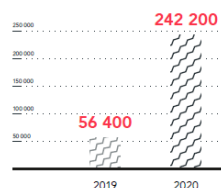
Pirmreizējie lietotāji

Maksimālais lietotāju skaits dienā

Apmeklēto lapu skaits

Dati iegūti, izmantojot Google Analytics.

#Ēkultūra

Svarīgs notikums 2020. gadā bija arī **Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas vienotā meklētāja www.lndb.lv** atklāšana – ar to iespējams meklēt resursus visās Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas kolekcijās, un tas piemērots lietošanai arī no viedtālruniem.

Digitālās periodisko izdevumu kolekcijas (periodika.lv) apmeklējums no 12. marta līdz 31. maijam

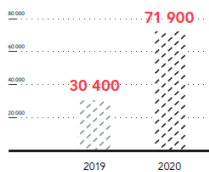

Anna/Inga

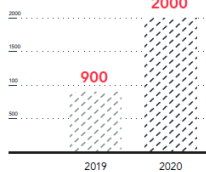
Vēsturisko periodisko izdevumu spēsti Covid-19 laikā lasītāji ikreiz veltījuši vidēji 12 minūtes jeb kopumā – 4,5 gadus seva laika.

Inb.lv
digitalabiblioteka.lv
periodika.lv

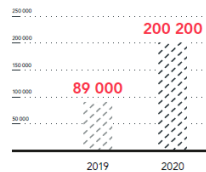
Unikālie lietotāji

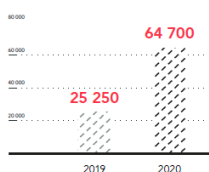
Vidējais lietotāju skaits dienā

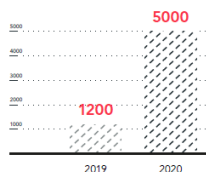
Apmeklējuma reizes

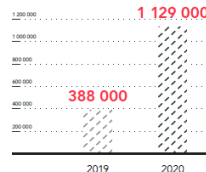
Pirmreizējie lietotāji

Maksimālais lietotāju skaits dienā

Apmeklēto lapu skaits

Dati iegūti, izmantojot Google Analytics.

#Ēkultūra

LNB strādājot un apkalpojot lasītājus attālināti, tika izmantotas visdažādākās iespējas, lai nodrošinātu **abonēto e-resursu pieejamību**, sniedzot regulāru informācija mājas lapā un sociālajos

tīklos par datu bāzēm, kuras LNB abonē, un par izdevēju īpašajiem piedāvājumiem Covid-19 apstākļos; tika organizēti vairāku datu bāzu izmēģinājumi (*Sage Knowledge*, sociālo zinātņu e-grāmatu un uzziņu izdevumu digitālo bibliotēka, 3 mēnešu izmēģinājums datubāzēm *ProQuest Central*, *Academic Complete*, *Academic Video Online*, *Taylor&Francis* e-grāmatas u.c.), panākta īpaša vienošanās ar izdevējiem par šo resursu izmantošanu attālināti. Nozaru bibliotekāri tika iesaistīti padziļinātā e-resursu testēšanā, tādejādi pilnveidojot arī savas prasmes izmantot datu bāzes. Apkopotā statistika liecina, ka gada laikā ir reģistrētas 61 812 datubāzu apmeklējuma sesijas un 110 671 atvērtais pilnie teksti (izsniegums). Tāpet, 2020.gadā LNB izdevās aktualizēt un būtiski pavirzīt uz priekšu ideju par vienota abonēto datu bāzu administrēšanas un pārvaldības modeļa izveidošanu Latvijā, balstoties uz Skandināvijas valstu (Zviedrija, Somija, Dānija) pieredzi, kurās šī funkcija koncentrēta nelielā struktūrvienībā pie nacionālajām bibliotēkām. Lai sagatavotu argumentētu piedāvājumu, tika pētīta šo valstu pieredze (it īpaši Zviedrijas BIBSAM un Somijas FinElib).

Ļoti nozīmīgs informācijas pakalpojums ierobežoto apmeklējumu apstākļos bija ***Digitalizācija pēc pieprasījuma***. Digitalizācijas pakalpojumu skaits pagājušajā gadā pieauga, sasniedzot **5149** pieprasījumu. LNB nāca pretī saviem lasītājiem un gada beigās tika pieņemts lēmums 10 lappuses nedēļā ārkārtējās situācijas apstākļos lasītājiem skenēt bez maksas, ko lasītāji ļoti novērtēja. Pakalpojuma ietvaros digitalizētas gan grāmatas, gan kartes, plakāti, notis, fotogrāfijas u.c.izdevumi. Pandēmijas laikā šis pakalpojums uzskatās par nozīmīgu atbalstu gan lasītājiem, gan citām bibliotēkām reģionos.

Neraugoties uz Covid-19 pandēmijas noteiktajiem ierobežojumiem, **SBA pakalpojums** Latvijas bibliotēkām tika nodrošināts visa gada garumā, izņemot laiku, kad bibliotēkā tika slēgtas krātuves. Tika nodrošināta bezkontakta saskarsme un grāmatu novietošana karantīnā pirms atgriešanas krātuvē vai lasītavu brīvpieejas krājumos. Tomēr jāatzīmē, ka Covid-19 pandēmijas radītie ierobežojumi un izmaiņas bibliotēkas darba laikā ietekmēja **SSBA pakalpojuma** veikšanu pilnā apmērā. SSBA pieprasījumu skaits, atšķirībā no SBA 2020.gadā ir samazinājies Covid-19 pandēmijas dēļ. Daudzas ārvalstu bibliotēkas pandēmijas dēļ bija slēgtas, vai arī izdevumus ārpus valsts neizsniedza. Bieži no ārvalstu bibliotēkām varēja pieprasīt tikai rakstu kopijas. Izpildīto SSBA pieprasījumu skaits 2020.gadā sasniedza **163**, 2019. gadā - 405. SSBA pakalpojuma ietvaros visvairāk pasūtīti un saņemti izdevumi no Vācijas, Igaunijas, Norvēģijas, Lietuvas, Baltkrievijas, Somijas un Zviedrijas bibliotēkām. Uz ārvalstu bibliotēkām no LNB krājuma nosūtīti **32** izdevumi.

Lai iekļautos ***Zināšanu jūdzē un veicinātu sadarbību ar akadēmisko vidi***, tika izskatīts vairāku augstskolu studiju kursu piedāvājums un mācību programmās ietvertais ieteicamās literatūras saraksts, kā arī jauno studiju kursu un mācību programmu piedāvājums, domājot par jaunām tēmām, kam jāpievērš uzmanība, komplektējot krājumu nākotnē. Tika salīdzināts LNB krājums ar LU un RSU krājumu (kopkatalogā), izdarīti secinājumi turpmākai nozaru krājuma attīstībai, lai novērstu svešvalodās izdoto izdevumu dublēšanos.

Nodoms veiksmīgāk un aktīvāk sadarboties ar augstākās izglītības iestādēm, lai veicinātu studentu zināšanas un prasmes darbā ar LNB speciālajiem krājumiem, tika iestrādāts jaunajā Valsts pētījumu programmas projektā CARD. Lai atbalstītu Āzijas studiju pētniecības studentus, ASIARES lasītavas darbinieki apkopoja saites un atvērtās piekļuves vietnes Austrumāzijas pētniecībā, un izveidoja plaši aptverošu Āzijas studiju resursu ceļvedi. Savukārt, lai uzlabotu interesentu par kartogrāfiskiem materiāliem prasmi meklēt katalogos, datubāzēs, meklētājos u.c., izveidots "[Ceļvedis kartogrāfisko materiālu meklēšanai LNB resursos](#)".

Arī 2020.gadā LNB izvērta plašu **izglītojošo darbību**, nodrošinot informācijpratības, digitālās pratības un medijpratības nodarbības, kā arī kultūrizglītības aktivitātes.

Covid-19 pandēmijas izraisītie ierobežojumi veicināja **mācību pakalpojuma** attīstību. Tika uzsāktas mācību nodarbības tiešsaistē, izmantojot Zoom un MS Teams platformas. LNB Uzziņu un informācijas centrs mācību pakalpojumu sniedza 71 mācību grupai, no tām 50 piedalījās attālinātās mācībās. Kopējais mācību dalībnieku skaits ir 1259, no tiem 953 ir attālinātu mācību nodarbību dalībnieki. Mācību procesā ļoti aktīvi iesaistījās 621 Latvijas publisko bibliotēku bibliotekārs (salīdzinājumam, 2019.gadā mācības apmeklēja tikai 48 bibliotekāri). Bibliotekāri apguva zināšanas par informācijas meklēšanu Kopkatalogā PRIMO, LNDB portālos un kolekcijās, abonētajās datubāzēs, atmiņu institūciju e-resursos. Nodarbību saturā bija arī humanitāro zinātņu pētniecībā noderīgi digitālie brīvpieejas resursi un rīki, kā arī medijpratība.

Pagājušajā gadā par 67 % samazinājās mācību procesā iesaistīto skolēnu skaits - **290**, 2019. gadā to bija par 599 vairāk. Kā iemeslu jāmin skolu pāreja uz attālinātām mācībām. Komentējot situāciju, skolotāji ir norādījuši uz pārāk lielu darba apjomu tiešsaistē. Skolotāji ir ieinteresēti atvest skolēnus uz bibliotēku un izbaudīt krājuma un elektronisko informācijas resursu izmantošanas procesu klātienē, tādējādi bagātinot mācību darbu ar bibliotēkas iepazīšanu kopumā. Arī mācību procesā iesaistīto studentu skaits ir diemžēl samazinājies: 2020.gadā izglītojās **256** studenti (no tiem attālināti **184**) - par 26% mazāk kā gadu iepriekš.

Tika turpināta iepriekšējā atskaites periodā īstenotā projekta “Turpinot pilsonisko izglītību Latvijā. Pilsonības izglītības federālās aģentūras grāmatu sērijas izdošana” realizēšana, ko finansē Vācijas Ārlietu ministrija sērijas “Pilsoniskā izglītība” ietvaros.

2020.gadā turpināta sadarbība arī ar tādu mērķauditoriju, kā **lasītājiem ar redzes un dzirdes traucējumiem**. Sadarbībā ar *Rīgas Neredzīgo un vājredzīgo biedrību “Redzi mani”* UIC Vispārīgajā lasītavā notika 9 lasīšanas pulciņa nodarbības, kurās varēja iepazīties ar jaunāko latviešu literatūru (45 dalībnieki). Sadarbībā ar *Nedzirdīgo savienības Rehabilitācijas centru* 13. februārī skolēniem tika novadīta Pirmā Zīmju valodas meistarklase, kurā piedalījās 20 dalībnieki. Sadarbībā ar *biedrību Sadzirdi.lv* LNB telpās 28. februārī tika noorganizēts seminārs velūts Dzirdes dienai (kohleāro implantu izmantošanai), kurā piedalījās 60 dalībnieki.

Sadarbībā ar RSU docenti Dr.iur. Kitiju Biti jau sesto gadu, divas reizes mācību gada ietvaros ikviens tiesību zinātņu students tiek aicināts uz **praktisko zinātnisko darbu rakstīšanas skolu**, kurā studentiem – topošajiem juristiem ir iespēja apgūt zinātniski pētnieciskā darba rakstīšanas metodoloģiju, uzlabot prasmes tiesību avotu meklēšanā LNB plašajā resursu klāstā. Pavasarī notika 2 nodarbības un tās apmeklēja 62 studenti, bet rudenī 4 tiešsaistes nodarbības – 160 studenti. Savukārt, sadarbībā ar Valsts Izglītības attīstības aģentūru tika organizēts seminārs Jaunajiem zinātniekiem par Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas atbalsta programmā *Apvārsnis 2020* atvērtajiem projektu konkursiem.

Sadarbībā ar LU Sociālo zinātņu fakultātes UNESCO Medijpratības un informācijpratības katedru veikts 2020. gada **medijpratības mācību** norišu un programmas satura plānojums. Konkrētais 2020. gada mērķis bija organizēt medijpratības mācības mentoriem: bibliotekāriem un pedagogiem, Latvijas reģionos veicinot pedagogu un bibliotekāru izpratni par medijpratību un mediju darbības pamatprincipiem, ļaujot izglītojamiem apzināties medijpratības vietu sabiedrības izglītošanas procesā, kā arī palīdzēt izprast šo profesiju lomu un iespējas mediju izglītībā.

Pielāgojoties epidemioloģiskās drošības situācijai, organizēti četri divu dienu tiešsaistes semināri publisko bibliotekāru auditorijai un viens virtuālais seminārs padagogu un skolu bibliotekāru auditorijai. Kopumā mācībās piedalījās 225 bibliotekāri un 122 pedagogi, gūstot pamatizpratni par medijpratību un mediju darbības pamatprincipiem, kā arī priekšstatu par medijpratības vietu sabiedrības izglītošanas procesā, par savu lomu un iespējām iesaistīties mediju izglītībā.

*Attēls Nr.7. Seminārs Madonas novada bibliotekāriem.
Nodarbību vada: Liene Valdmane, medijpratības un izglītības eksperte*

2020. gads iezīmēja pārmaiņas **kultūrizglītības norišu organizācijā** bibliotēkā. Klātienē organizētus un realizētus sadarbības projektus nācās pārtraukt Covid-19 pandēmijas izraisīto ierobežojumu sakarā. Piemēram, jauniešu auditorijai realizēti **44** pasākumi un tas ir ievērojami mazāk kā pagājušajā gadā. Toties pateicoties tiešsaistes lekcijām ievērojami pieauga apmeklētāju skaits – **5023** dalībnieki. Vairākas tematiski saistošas lekcijas sadarbībā ar RSU noklausījās tūkstošiem klausītāju. Sarežģītais periods deva ierosmi turpmāk plānot pasākumus jauniešiem tiešsaistē un arī mācīties apgūt auditorijas sasniegšanu caur kanāliem, kuros viņi labprāt uzturas.

Sadarbībā ar RSU noritēja **5 izglītojošas lekcijas** vidusskolēniem par aktuāliem sociāliem un sabiedriski politiskiem tematiem, no tām 2 tiešsaistē. Kopējais dalībnieku skaits - 4253, no tiem 4120 noklausījās tiešsaistes lekcijas. Lektoru vidū bija tādas personības kā profesore Ilga Kreituse, studiju programmas vadītāja Anna Peipiņa, profesore Anda Rožukalne, lektori Kristaps Zaļais un Mārtiņš Daugulis.

Telpā -15+ 2020.gada sākumā tika uzsākts sociālas sadarbības projekts ar jauniešu organizāciju “Global Shapers Community Riga Hub” **Senioru un jauniešu grāmatu klubs**, kurā seniori un jaunieši tikās reizi mēnesī, lai apspriestu izlasītās grāmatas, apmainītos viedokļiem, uzklausītu un labāk iepazītu viens otru. Projektam ir sociāls raksturs, grāmatu klubs kalpo kā komunikācijas *tilts* starp paaudzēm, lai jauniešu auditorija labāk saprastu seniorus un viņu aktualitātes. Uz pirmo tikšanos 9.februārī ieradās piecpadsmit cilvēki, tajā skaitā dažādu vecumposmu seniori – vecākajam no viņiem bija astoņdesmit astoņi gadi. Nākamā diskusiju kluba

nodarbība notika 1.martā, tajā piedalījās 12 dalībnieki. *Senioru un jauniešu diskusiju klubs* piesaistīja arī mediju uzmanību.

Telpā -15+ 25.janvārī notika arī LU Humanitāro zinātņu fakultātes Klasiskās filoloģijas maģistra studiju programmas direktores, prof., Dr. philol. Ilzes Rūmnieces un Tuvo Austrumu un Ziemeļāfrikas studiju centra lektores, arābistikas ekspertes Ingridas Kleinhofas atvērtā lekcija "Par retoriku: klasiskās un arābu tradīcijas saikne". Barikāžu atceres mēnesī, sadarbībā ar Jaunsardzes un informācijas centru 28.janvārī notika aktīvs un izglītojošs pasākums jauniešiem "Kā klūt par jaunsargu?". Savukārt 30.septembrī jauniešu uzmanību piesaistīja meistarklase kopā ar reperu un filologu Arturu Skuteli "Reps kā mūzikas un teksta mijiedarbe." Auditorijas ieinteresētība bija ļoti liela; dalībnieku skaits pārsniedza Telpā -15+ iespējamo cilvēku skaitu, tādējādi tas notika Ziedoņa zālē. Notikuši arī Spēļu vakari bibliotēkā kopā ar *Brain Games* un sadarbībā ar Nedzirdīgo savienības rehabilitācijas nodaļu meistarklase "Zīmju valoda".

Pagājušajā gadā tika turpināta sadarbība ar jauniešu organizācijām un citām institūcijām - Rīgas Skolēnu domi, Jauniešu Saeimu, Latvijas Skautu un gaidu centrālo organizāciju, AFS Latvija Starpkultūru programmu, biedrību „Building Design and Construction Council” (BDCC), Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamentu, Riga Tech Girls. Uzsākta jauna sadarbība ar Latvijas Debašu asociāciju, kura Telpā -15+ organizēja Latvijas skolu debašu treniņa nodarbības.

Plašai mērķauditorijai LNB Nozaru Literatūras centrs organizēja **52** norises, kuras apmeklēja **2297** interesenti. Klātienē notika 29 norises un tās apmeklēja 1544 interesenti. Arī Meditācijas telpas norišu darbību ir izdevies sekmīgi pārorientēt uz attālinātās tiešsaistes režīmu. Interesenti saglabājuši saikni ar Meditācijas telpu, pieaugot attālināti organizēto apmeklētāju skaitam. Attālināti notika Meditācijas telpas lekcijas un meditācijas: 23 pasākumi, kurus apmeklēja 753 interesenti.

Atskaites periodā turpināta sadarbība ar Latvijas Antropologu biedrību, ciklā *Stāsti par cilvēku* organizējot lekcijas gan klātienē, gan attālināti. Dažas spilgtākās lekcijas, kas atspoguļo tēmu daudzveidību:

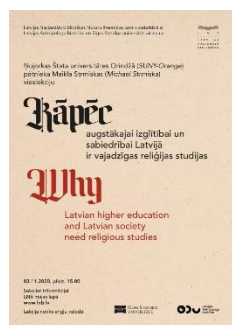

08.01.2020 - publiska diskusija par cenzūru un tās pētniecību, kurā uzstājās komponists, žurnālists un Honkongas Baptistu universitātes doktorants Edgars Raginskis, LNB Letonikas un Baltijas centra vadošā pētniece Jana Dreimane un Ķīnas studiju pētnieks Franks Kraushārs (*Frank Kraushaar*).

25.02. 2020 - antropoloģes Irenas Kašparovas (*Irena Kašparová*) vieslekcija "Dzīve bez skolas: māj mācība Čehijas un Centrāleiropas kontekstā" (*Life without school: Homeschooling in the context of the Czech Republic and Central Europe*)

11.02.2020 - sociologa Miloša Jovanoviča (Miloš Jovanović) vieslekcija "Homoseksualitāte Serbijā: starp oficiālu "jā" un sadzīvisku "nē"" (Homosexuality in Serbia: Between Formal Acceptance and Informal Rejection).

03.11. 2020 - tiešsaistē notika reliģiju pētnieka Maikla Strmiskas (Michael Strmiska) lekcija "Kāpēc augstākajai izglītībai un sabiedrībai Latvijā ir vajadzīgas reliģijas studijas" (Why Latvian Higher Education and Latvian Society Need Religious Studies)

Atsevišķi jāizceļ **ERASMUS+ projektu „Debatē par būtisko”**, kura mērķis ir apmācīt jauniešus gan debatēšanas mākslā, gan kritiskā informācijas meklēšanā, analizē, gan savu pilsonisko tiesību pārzināšanā un sava viedokļa konstruēšanā un aizstāvībā. LNB ir atbildīga par šī projekta komunikācijas aktivitātēm Latvijā, Lietuvā, Polijā, Čehijā, Beļģijā un Serbijā, kā arī organizē debašu apmācības 30 jauniešiem no Latvijas.

2020. gadā, neraugoties uz ierobežotajām iespējām uzņemt apmeklētājus klātienē, **ekspozīciju “Grāmata Latvijā”** apmeklēja 7489 apmeklētāju, bet darbnīcās, ekskursijās un pasākumos piedalījās 4736 dalībnieku. Tika izveidoti septiņi attālināti lietojami mācību materiāli vispārīgglītojošajām skolām par grāmatniecības vēstures un Latvijas kultūras vēstures tēmām, kuros integrēti kvalitatīvi un drošticami informācijas resursi. Ar vairāku lekciju un semināru palīdzību kvalitatīvas informācijas ieguvē tikuši apmācīti arī skolotāji un bibliotekāri, kuri šīs zināšanas var nodot tālāk, strādājot ar skolēniem vai publisko bibliotēku apmeklētājiem.

Ekspozīcijas “Grāmata Latvijā” **izglītības programmas “Virtakas klase” nodarbības “Ja es būtu grāmata”** mērķis ir attīstīt lasītprasmi un rakstītprasmi sākumskolas vecuma bērniem. 2020. gadā šajā nodarbībā piedalījās vairāk nekā 200 skolēnu. Savukārt, viens no Kaligrāfijas darbnīcas mērķiem ir attīstīt rakstītprasmi. 2020. gadā šajā nodarbībā piedalījās aptuveni 450 dalībnieku. Izveidotas arī iestrādes kaligrāfijas darbnīcas tiešsaistes versijai.

Lasīšanas kultūras veicināšanai tika attīstīts **podkāstas “Grāmata Latvijā: sarunas par grāmatām un lasīšanu”**. 2020. gadā tapušas un kanālos Spotify un SoundCloud publicētas sešas sarunas:

- 1) Senāk nelasīja sievietes, tagad nelasot vīrieši?;
- 2) Saruna par arhitektūras grāmatām;
- 3) Padomju laikā pašizdotās grāmatas;
- 4) Vai garīgums un kritiskā domāšana sader kopā?;
- 5) Kā izlasīt grāmatu vitrīnā?;
- 6) Lasīšana kā ekoloģija.

2020. gada maijā veikta aptauja par lasīšanas paradumiem ārkārtējās situācijas sākuma periodā. Aptaujā piedalījās 1364 respondenti, un tās rezultāti analizēti divos pētījumos: Inga Surgunte “Vai ārkārtējā situācijā lasām citādi?” (lnb.lv, 08. 06. 2020) un Ilva Skulte “Ritms un nozīme: lasīšana kā cežūra” (punctummagazine.lv, 27. 07. 2020.).

Nozīmīgu darba apjomu 2020.gadā sastādīja **liela apjoma bibliogrāfiskie saraksti**, no kuriem īpaši jāizceļ par mākslinieku Jūliju Madernieku un tēlnieku Kārli Zāli, grafiķi un mākslas zinātnieku Valdi Villerušu, tekstilmākslas nozari un māksliniekiem Latvijā, Rīgas Kongresu namu

un Latvijas aviācijas vēsturi. Tika meklēti 20.gadsimta 70.gadu skolēnu formas tērpu attēli, piegrieztnes un apraksti Filmu studijai DEVIŅI topošās filmas *Mātes piens* vajadzībām, nodrošināta informācija par laulības institūta regulējošo likumdošanu un mantošanas tiesībām pirmskara Latvijā saistībā ar tiesvedību starp Jāni Benjamiņu un Ilgu Zvanītāju, apkopotas publikācijas par bērnu skaistumkonkursu 20.gadsimta 30. gados žurnālā *Atpūta* filmu studijas MISTRUS MEDIA topošajai filmai par Benjamiņu dzimtu, kā arī citas interesantas uzzīņas.

Lasīšanas veicināšanas programmai „Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” 2020.gadā tika sasniegti labi rezultāti – programmā iesaistījās 672 bibliotēkas (2019.gadā – 654), tostarp – 68 latviešu diasporas centros 29 valstīs (2019.gadā – 57 centros 25 valstīs) - Eiropā, Austrālijā, Amerikā un Āfrikā. Jaunpienācēji ir latviešu centri Moldovā, Lietuvā, Gruzijā un Turcijā. Pirmo reizi tika izstrādāts inovatīvs metodiskais materiāls un darba lapas par visām kolekcijas grāmatām “Lasi! Atbalsti! Iesaisties!”, kas publicētas LNB mājas lapā. Tas kalpojis par ciešākas sadarbības iemeslu ar IZM - ievietotas Skola 2030 Mācību resursu krātuvē, kopumā palīdzot sasniegt 60 rezultātus, kas noteikti Pirmsskolas izglītības vadlīnijās un Izglītības standartā. Programma tika starptautiski augstu novērtēta 4. Baltijas reģiona valstu rakstpratības konferencē “Meklējot kopīgu valodu” Tallinas universitātē 2020.gada janvārī, kur tika sniegta prezentācija par lasīšanas veicināšanu Latvijā.

Attēls Nr.8. Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas dalībnieki 2020.gadā.

Arī **Nacionālās Skaļās lasīšanas sacensības** 5.-6.klašu skolēniem, ko LNB Bērnu literatūras centrs uzsāka 2017.gadā, turpina pozitīvu ietekmi uz lasīšanas problēmu risināšanu un veicinājusi lasītprīeku pusaudžu vidū. Skaļās lasīšanas sacensības ir paredzēta arī pašapziņas celšanai, kā arī zēnu un meiteņu lasīšanas līmeņu izlīdzināšanai.

Abās lasīšanas veicināšanas iniciatīvās kopumā iesaistījušies ap 30 tūkstošiem lasītāju. Lai gan COVID-19 pandēmijas ietekmē publiski pasākumi tika ierobežoti apmeklēti, LNB Bērnu literatūras centram izdevās sarīkot medijos plaši atspoguļotus abu lasīšanas veicināšanas programmu noslēguma pasākumus klātienē – 2020.gada 7.martā Lielos lasīšanas svētkus ap 600 dalībniekiem un 26.septembrī – Skaļās lasīšanas sacensību Nacionālo finālu – 150 dalībniekiem.

Vēl viens nozīmīgs 2020.gada sasniegums bērnu un jauniešu lasīšanas veicināšanas jomā - sadarbībā ar Ziemeļvalstu Ministru padomes biroju Latvijā, *Nordic Branding* programmu, Latvijas Bērnu un jaunatnes literatūras padomi, Ziemeļu māju Islandē un Reikjavīkas domi UNESCO

literatūras pilsētas ietvaros izdevās īstenot **Ziemeļvalstu bērnu literatūras izstādi “Grāmatu plūdi”**, kas tika atklāta LNB 10.septembrī.

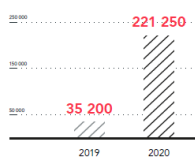

Attēls Nr.9. Izstāde “Grāmatu plūdi” Bērnu literatūras centra lasītavā. Foto: Silvija Tretjakova.

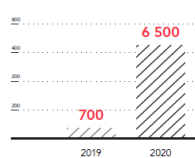
Strauji turpināta **Nacionālās enciklopēdijas** saturiskā attīstība. 2020. gadā tika publicēti apmēram 700 jauni šķirklī, ap 2000 jaunas multivides vienības (fotogrāfijas, kartes, audio un video materiāli, grafikas utt.). Vērojams arī straujš lietotāju skaita pieauguma turpinājums, ko, protams, veicināja attālinātā darba un mācību klātbūtne un digitālo resursu popularitātes pieaugums. Salīdzinot ar 2019. gadu, Nacionālās enciklopēdijas satura lietotāju skaits ir pieaudzis par gandrīz 70%, savukārt lapu skatījumi gada laikā pieauguši par 73 %. Skaitliskie rādītāji uzrāda arī citas nepārprotami pozitīvās tendences: *bounce rate* samazināšanās, sesijas garuma palielināšanās, kā arī lielāks lapu skatījumu skaits vienas sesijas laikā. Finanšiālo iespēju robežās katru gadu tiek veikta tehnoloģiskā pilnveidošana. Ir veikti dažādi lielāki un mazāki tehniski uzlabojumi gan rediģēšanas vidē, gan arī publiskajā vidē.

Nacionālās enciklopēdijas (enciklopedija.lv) apmeklējums no 12. marta līdz 31. maijam

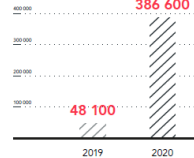
Unikālie lietotāji

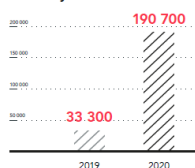
Vidējais lietotāju skaits dienā

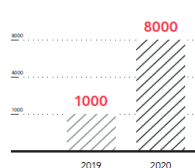
Apmeklējuma reizes

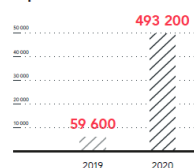
Pirmreizējie lietotāji

Maksimālais lietotāju skaits dienā

Apmeklēto lapu skaits

Dati iegūti, izmantojot Google Analytics.

L N B
LATVIJAS
NACIONĀLĀ
BIBLIOTĒKA

Kultūras ministrija

Nacionālā
enciklopēdija

lnb.lv
enciklopedija.lv

#Ēkultūra

Neraugoties uz pandēmijas apstākļiem, tika turpināta starptautiskā sadarbība ar ārvalstu enciklopēdijām, piemēram, piedaloties attālinātā Eiropas un Ziemeļamerikas enciklopēdiju sanāksmē. 2020. gada rudenī tika uzsākta sadarbības projekta īstenošanas uzsākšana “Sabiedrības noturības veidošana, izmantojot pārbaudītus zināšanu avotus: Latvijas-Norvēģijas enciklopēdijas pieceja” īstenošanai ar Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas finanšu instrumenta 2014.-2021.gada perioda Divpusējās sadarbības fonda stratēģiskās iniciatīvas ietvaros atbalstu.

3. darbības virziens: Bibliotēkas krājums kā unikāls un neaizvietojams pētniecības resurss un tā pētniecība.

Izmantojot laiku, kad nenotika lasītāju apkalpošana, tika veikta dažādu kolekciju inventarizācija, restrukturēšana un aprakstīšana, kā arī uzsvars likts uz krājuma sakārtošanu, katalogizēšanu, digitalizāciju un arī papildināšanu.

LNB krājuma, jo īpaši Speciālo krājumu kolekciju padziļināta izpēte, tajās atrodamo vērtību unikalitātes kontekstualizēšana **Latvijas dokumentārā mantojuma** aspektā. 2020. gadā ir turpināts darbs pie vairākām monogrāfijām un rakstu krājumiem (tiks publicēti 2021.-2022. gadā), kuru avotu bāzē izšķiroša nozīme ir LNB unikālajiem iespaiddarbu un rokrakstu krājumiem. Plašāku Latvijas sabiedrību ar LNB pētnieku darba rezultātiem iepazīstina arī publikācijas turpinājumizdevumos (“Domuzīme”, “Senā Rīga” u.c.). LNB pētnieki ir piedalījušies nacionālajās un starptautiskajās konferencēs, sagatavojuši akadēmiskās publikācijas, izmantojot LNB un tieši Retumu lasītavas krājuma materiālus, kā arī veidojuši tematiskās izstādes.

LNB pētnieku jaunradītās zināšanas iekļauj gan **LNB Zinātnisko rakstu 5. (XXV)** un **6. (XXVI)** sējums, gan rakstu krājumi, kur publicēto pētījumu pamatā ir referāti, kas tika sagatavoti Latvijas simtgadei veltīto starptautisko zinātnisko konferenču ciklā “Valsts pirms valsts” (2017-2019). Zinātnisko rakstu 5. (XXV) sējums ir veltīts izcilajam Baltijas izcelsmes māksliniekam un dzejniekam Karlam Gothardam Grassam, kura personību un radošo mantojumu padziļināti ir atspoguļojuši Latvijas, Igaunijas, Šveices, Itālijas un Vācijas pētnieki. Savukārt Zinātnisko rakstu 6. (XXVI) sējums “Latviešu terminoloģija simts gados” ir tapis sadarbībā ar Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisiju. Rakstu sējumā blakus vispārīgiem konceptuālas ievirzes pētījumiem ir publicēti raksti par atsevišķu nozaru terminoloģijas attīstību un aktuāliem praktiskās terminrades jautājumiem. Lasīšanas fenomenam veltītajā krājumā **“Lasīšanas pandēmija”** blakus LNB pētnieku tekstiem ir lasāmi vadošo Latvijas literatūrzinātnieku (LU) un mediju teorētiķu (RSU) pētījumi.

Attēls Nr.10. Rakstu krājums "Lasīšanas pandēmija. Esejas par lasīšanas vēsturi".

Foto: Kristians Luhaers.

Aktīvi notikusi LNB pētnieku, kuri iesaistīti Valsts pētniecības programmas projektā **“Dokumentārā mantojuma izpētes nozīme, veidojot sinerģijas starp pētniecību un sabiedrību”**, darbība – sagatavojot rakstus, manuskriptus 2021.gadā plānotajām publikācijām, veicot pēc iespējas aktīvu pētniecisko darbību. Projekta ietvaros arī turpināts darbs pie Latvijas grāmatniecības darbinieku datubāzes šķirklju precizēšanas, faktu pārbaudes un papildināšanas.

Sagatavots un apstiprināts **jauns projekts “Kultūras kapitāls kā resurss Latvijas ilgtspējīgai attīstībai”** /CARD (Nr. VPP-KM-LKRVA-2020/1-0003) valsts pētījumu programmā sadarbībā ar Latvijas Kultūras akadēmiju, Jāzepa Vītola Latvijas mūzikas akadēmiju, Latvijas Mākslas akadēmiju un LU LFMI.

Ir sagatavots un iesniegts publicēšanai monogrāfiskā **albuma "Roberts Johansons" manuskripts** - kopā ap 300 000 rakstu zīmes, 350 attēlu izlase. Pētnieciskais darbs ir veikts LNB, Rīgas Vēstures un kuģniecības muzejā, Latvijas Nacionālajā vēstures muzejā, Latvijas Fotogrāfijas muzejā, Imanta Vilciņa privātajā arhīvā u.c. Ir izstrādāts un publicēšanai iesniegts teksts par litogrāfijas vēsturi LNB Zinātniskajiem rakstiem.

Turpināta arī Rīgas pilsētas Vācu teātra kolekcijas pētniecība un katalogizēšana. Sekmīgi turpinājies darbs **projektā “Rīgas jezuītu kolēģijas bibliotēka (1583-1621)”**. Pabeigta Haralda Biezā un Gunāra Janovska rokrakstu fondu katalogizācija.

Pārskata periodā būtiski pieaudzis darba apjoms un rezultāti **digitāli radīto rokrakstu fondu** komplektēšanā un katalogizēšanā. Ir uzsākta jauna veida rokrakstu materiālu (arhivāliju) komplektēšanas un apstrādes prakse DOM sistēmā, sagatavota metodika šī darba veikšanai. Ir veiksmīgi uzsākts darbs pie vadlīniju izstrādes darbam ar digitālās izcelsmes rokrakstu materiāliem un izveidot prototipu digitāli radīto rokrakstu katalogizēšanai un apstrādei.

Būtiski **papildināta digitālās kolekcijas “Dziesmu svētku krātuve” trimdas sadaļa, savukārt digitālai kolekcijai “Digitāli radīta letika”** analītikas datubāzē ir izveidoti 220 analītiski apraksti Latvijas humanitāro zinātņu pētnieku zinātniskām brīvprīgiejas publikācijām, publicētām ārzemēs. No tām 14 ir LNB darbinieku publikācijas.

2020.gadā LNB arī pievērsās tam, lai saviem zinātniskās un profesionālās darbības rezultātiem nodrošinātu **atvērtās piekļuves principu (Open Science)**, kā arī, lai veicinātu **cilvēku iesaisti kopradīšanas kustībā**, notika sabiedrības iesaiste digitālās kolekcijas “Zudusī Latvija” satura papildināšanā, gan pievienojot jaunas fotogrāfijas, gan precizējot attēlos redzamās personas, ēkas un vietas. Piemēram, projekta “Zenit stāsti” ietvaros kolekcija papildināta vairāk kā 140 fotoattēliem par laika posmu no 1960. - 1980. gadam.

Projekts “Zenit stāsti” Britu Padomes Latvijā programmas “People to People Cultural Engagement” ietvaros LNB realizēja sadarbībā ar UNESCO Latvijas Nacionālo komisiju, Jelgavas pilsētas bibliotēku, Latgales Centrālo bibliotēku un Liepājas Centrālo zinātnisko bibliotēku. Tika uzrunāti jaunieši – lai intervētu savus radniekus par laiku no 1960. līdz 1980. gadam: aplūkojot fotogrāfijas no konkrētā laika posma un pierakstot dzirdētos stāstus. Projekts “Zenit stāsti” tika atzīts par Latvijas Bibliotekāru biedrības nominācijas **“Gada notikums Latvijas bibliotēkās 2020”** laureātu.

Sadarbībā ar RSU, RTU, LU speciālistiem sniegts atbalsts nozīmīgām **akadēmiskā godīguma un pētniecības integritātes** iniciatīvām – Akadēmiskā godīguma rokasgrāmatas, Akadēmiskā godīguma videolekciju satura koncepcijas izveidei, Jauno docētāju skolas nodarbībām un dalībai pētniecības integritātes lektoru sagatavošanas kursos VIRT2UE projektā.

Par pētniecības aktivitātēm skat. arī 2.5.sadaļu.

4. darbības virziens: Kultūras pieredzes radīšana bibliotēkā

Neskatoties uz to, ka līdz vasaras beigām bibliotēkas pakalpojumi tika sniegti tikai 1. stāva ātrijā, kur vienlaicīgi varēja uzturēties 50 personas, citās bibliotēkas telpās tika organizēti dažādi pasākumi, ņemot vērā valstī noteiktos veselības drošības pasākumus. Pirmie pasākumi pēc atvēršanās bija **Brīvības pieminekļa izgaismošanas arhitektoniskās koncepcijas atklāšana** 17. jūnijā LNB ātrijā, kuru pagodināja gan bijušais prezidents Valdis Zatlers, gan vietējie mediji.

Sākot ar 6. jūliju, pirmdienās, kad netika apkalpoti lasītāji, bibliotēka aicināja pilsētas viesus un citus interesentus apmeklēt Gaismas pils ēkas 1., 11. un 12. stāvu, iepazīt izstādes, uzzināt interesantus faktus par LNB un tās vēsturi, aplūkot Tautas grāmatu plauktu, kā arī uzkavēties uz tasi kafijas vai pusdienām.

Ja no marta līdz septembrim **ekskursijas** LNB ēkā nenotika, tad no septembra tās tika organizētas ar zināmiem ierobežojumiem, piemēram, netika nodrošinātas grupu ekskursijas ar gidu ārvalstu tūristiem. Sakarā ar Covid-19 pandēmijas izplatību, un salīdzinot ar 2019.gadu, ekskursiju pakalpojuma izpildes apjoms ir samazinājies, jo deviņus mēnešus LNB ēka ekskursantiem nebija pieejama. Kopumā novadītas 258 ekskursijas ar ekskursantu skaitu 3619, svešvalodās apkalpotas 46 ekskursantu grupas ar kopējo dalībnieku skaitu 781. To skaitā 10 tematiskās ekskursijas ar ekskursantu skaitu 155.

Apkopojot informāciju par ekskursantu grupām 2020.gadā, jāsecina, ka, salīdzinot ar citiem gadiem, pieaugusi senioru līdzdalība ekskursijās, aizvien novērojama ļoti aktīva skolotāju un skolēnu, kā arī augstāko mācību iestāžu pedagogu un studentu pieteikšanās ekskursijām. Savukārt, ekskursijās, kuras rīkotas nedēļas nogalēs, visbiežāk piedalījušās ģimenes un tūristu grupas no kaimiņvalstīm – Lietuvas un Igaunijas.

2020. gadā turpinājās pastāvīgās ekspozīcijas “Grāmata Latvijā” uzsāktais **pasākumu cikls “Senioru trešdienas”**, uz kuru reizi mēnesī īpaši aicināti vecākās paaudzes pārstāvji, pievēršot uzmanību kvalitatīvai laika pavadīšanai vecumdienās. Pasākumu dalībnieki tiek iepazīstināti ar daudzveidīgajiem LNB resursiem, kā arī apgūst jaunas praktiskas iemaņas. Vairāki seniori kļuvuši par pastāvīgajiem šī cikla pasākumu apmeklētājiem. Ierobežoto bibliotēkas klātienē darba apstākļu dēļ “Senioru trešdienas” 2020. gadā notika četras reizes.

Ekspozīcijas “Grāmata Latvijā” Facebook lapā, sākot ar 2020. gada martu, tika realizēta **akcija “Dzimtas Bībele”**. Tās ietvaros cilvēki tika aicināti iesūtīt savas dzimtas Bībeļu attēlus un stāstus, kas cieši saistīti ar Latvijas vēstures griežiem. Akcijas ietvaros lasītāji tika iepazīstināti arī ar 1825. gadā Sanktpēterburgā latviešu valodā izdoto Bībeli, ko bibliotēkai uzdāvinājis grāfs Lambsdorfs (tā bija pirmā no rokas rokā padotā grāmata akcijā “Gaismas ceļš – Grāmatu draugu ķēde” 2014. gada janvārī). Viena no akcijā iesūtītajām Bībelēm 2020. gada augustā tika izstādīta ekspozīcijā “Grāmata Latvijā” un būs tur aplūkojama vismaz līdz 2022. gadam.

Pēc Francijas kultūras ministrijas ierosinājuma LNB (Astras Šmites vadībā) iesaistījās pasākuma “**Literatūras nakts**” (*Nuit de la lecture*) satura sagatavošanā un vadīšanā 2020.gada 18.janvārī pasākumā *Grāmatu plaukta nakts vilinājums*. Apmeklētājiem bija iespēja klausīties Francijas autoru prozu, dzeju, fabulas un citus darbus, kas tulkoti latviešu valodā, kā arī tika lasīti latviešu autoru sacerējumi, kas tulkoti franču valodā.

Neskatoties uz pandēmijas radītajiem ierobežojumiem ārvalstu vizītes, LNB tomēr 2020.gadā uzņēma nozīmīgus ārvalstu pārstāvjus, kas atstāja arī dāvinājumu ar ierakstu Tautas grāmatu plauktam: **Francijas prezidents Emanuels Makrons un viņa kundze (30.septembrī)**, **Šveices Konfederācijas Nacionālās padomes prezidente Izabella Morē (21.oktobrī)**, **Islandes ārlietu un starptautiskās attīstības sadarbības lietu ministrs Gudlaugirs Tours Tourdarsons (18.februārī)**. 2020.gada 8.jūlijā LNB notika arī latvijas Valsts prezidenta Egila Levita 1. gada prezidentūras vizīte: <https://www.president.lv/lv/jaunums/latvijas-nacionala-biblioteka-aicina-valsts-prezidentu-klut-par-pirmas-latviski-izdotas-gramatas-500-gades-notikumu-patronu>.

2020.gadā tikai atsevišķus kultūras pasākumus izdevās realizēt klātienē. Rīgas pilsētas svētku ietvaros uz skatuves pie LNB apvienojās 40 profesionālu laikmetīgās dejas mākslinieki, lai kopīgi radītu **819 minūšu nepārtrauktu dejas priekšnesumu**, veltot to Rīgas 819. jubilejai. Dejas pasākumi turpinājās arī LNB Dejas dienu ietvaros no 17. līdz 23. augustam, kuru ietvaros notika dažādi ar deju saistīti pasākumi. Septembrī arī LNB notika tradicionālais mūsdienu kultūras **forums "Baltā nakts"**, kad ātrijā bija skatāms laikmetīgās mākslas projekts "Pavedieni", kas apvienoja 3D animāciju un laikmetīgās dejas performanci. Oktobrī turpinājās veiksmīgi iesāktā sadarbību ar **Rīgas Starptautisko kino festivālu "Riga IFF"**, kad Ziedoņa zālē jau trešo gadu bija skatāmas programmas "Architect's Cut" filmas un īpašais *Special Screening* seanss.

Savukārt, septembra beigās tika rīkotas **Eiropas Sporta nedēļai** veltītas sportiskas un izglītojošas aktivitātes – bija iespēja vērot līnijdeju paraugdemonstrējumus, piedalīties profesionālu sportistu vadītās badmintona un fitnesa meistarklasēs, un iepazīt vērtīgus sporta informācijas resursus no LNB krājuma.

Daudzi kultūras uz izglītojošie pasākumi pārcēlās uz virtuālo vidi, palīdzot LNB attīstīt TV studiju, kā arī tiešraides pārraižu nodrošināšanas profesionālās prasmes. Tādi bija vairāki koncerti - komponista un pianista **Krista Saržanta tiešraides koncerts** Ziedoņa zālē, džeza un improvizācijas mūziķa **Denisa Paškeviča tiešraides koncerts** no LNB ātrija, **trio "Metamorfoze"** kamerģitāras koncerts "Dabas tēli" bibliotēkas korē 11. stāvā.

Kā nozīmīgs gada notikums jāmin arī LNB kanāla **"Klausītava"** izveidošana *Spotify* platformā, kur šobrīd jau klausāmi ap 80 dažādi audio materiāli, tostarp "Sarunas par grāmatām un lasīšanu", "Literatūras ceļveža" piedāvājums, latviešu tradicionālo gadskārtu tradīciju lasījumi, izmantojot LNB krājumā atrodamos materiālus (sadarbībā ar Āgenskalna tirgu), iepazīstināšanas ar dažādiem neparastiem LNB krājuma materiāliem (sadarbībā Latvijas Radio). Tika sākts arī sadarbības projekts ārpus LNB telpām – Mārtiņdienas un Ziemassvētku svinēšana **kopā ar Āgenskalna tirgu**, kur bibliotēkas darbinieku ierunātie ticējumi, receptes u.c. tematiski materiāli tika atskaņoti kaimiņos esošā tirgus teritorijā.

2020. gadā LNB iekārtojās un darbu sāka **Jesajas Berlina Centrs**. Tika organizēta lekciju sērija „Svarīgu ideju vēsture”, kuras tiešraides nodrošināja LNB. Tāpat **sadarbībā ar Satversmes**

tiesu uz virtuālo vidi pārcēlās "Sarunas par Latviju", kuras tiešraidē vēroja ap 2000 unikālo skatītāju, un pašas LNB veidotais lekciju cikls **Letonikas lasījumi**.

2020.gada 29. augustā bibliotēka atzīmēja savu **101. dzimšanas dienu**, kad varēja izstaigāt un izbraukt ar velosipēdu vai skrejriteni kādu no piedāvātajiem Gaismas pils kontūras ceļiem Rīgas ielās vai radīt savu, kā arī - pēc vairāk nekā 160 dienu darba ierobežotos apstākļos - bibliotēka atkal visos stāvos uzņēma apmeklētājus klātienē. Bet 12. septembrī tika rīkotas velo ekskursijas īpaši izstrādātā maršrutā, apmeklējot 12 LNB senos namus un klausoties gida stāstījumu par to pagātņi, šodien un lomu Rīgas un Latvijas vēsturē (maršruti pieejami LNB kontos *Spotify* un *SoundCloud*).

Kultūras pieredze, zinātnes komunikācija un zināšanu pārnese rodama LNB veidotās un uzņemtās izstādēs, kas 2020. gada apstākļu dēļ bija ierobežotas gan skaitā, gan laikā, tomēr iezīmēja nozīmīgus ar LNB krājumu saistītus pētniecības virzienus: LNB un tekstgrupas "Orbīta" veidotā bibliotēkas krājuma veidošanai un saglabāšanai veltītā izstāde "**2020: mūžības perspektīva**", izstāde "**Līniju arhīvs. Zīmējums un akvarelis Latvijas Nacionālās bibliotēkas krājumā**", kas turpināja grafikas tehnikai veltīto izstāžu ciklu, šoreiz iepazīstinot ar 15.–20. gadsimta ārvalstu mākslinieku zīmējumiem un akvareļiem, kā arī izstāde "**Boriss Bērziņš. Lapaspuses**", kas veidota sadarbībā ar Latvijas Nacionālo mākslas muzeju.

Attēls Nr.11. LNB izstāde "2020: mūžības perspektīva". Foto: Kristians Luhaers

LNB Karšu lasītavas 2020.gadā nozīmīgākais notikums bija izstādes "**Latvijas militārā kartogrāfija**" atklāšana ar tās pavadošajiem pasākumiem - individuālajām un grupu ekskursijām, intervijām ar izstādes satura autoru, publikācijām medijos, izstādes video rullīša sagatavošanu.

Attēls Nr.12. Izstāde "Latvijas militārā kartogrāfija". Foto: Kristians Luhaers

Visas LNB izstādes, kas tapušas laikā posmā no 2014. līdz 2020. gadam apskatāmas 2020. gadā tapušajā [LNB izstāžu katalogā](#). Visas izstādes un krājuma izlases 2020.gadā:

Nosaukums	Norises laiks	Organizator s
LNB VEIDOTĀS IZSTĀDES LNB Telpās		
Piecas mājas. Stāsti par pielāgošanos	Aprīlis 2019.- janvāris	LNB
2020: Mūžības perspektīva	Februāris- jūnijs	LNB
Neredzamā bibliotēka. LNB simtgades izstāde	Augusts 2019- marts	LNB
Romāns ar vēsturi. Jānam Krosam – 100	Septembris- decembris	LNB
Litogrāfijas jaunība	Jūnijs 2019.-marts	LNB
Līniju arhīvs. Zīmējums	Oktobris- decembris	LNB
Rihards Zariņš. Raksti un grafika	Decembris 2019.- augusts	LNB
Boriss Bērziņš	Oktobris-decembris	LNB
Sapere aude! Uzdrīksties zināt! Garlībam Merķelim 250	Novembris 2019- jūnijs	LNB
Militārā kartogrāfija	Februāris-decembris	LNB
Ķīniešu Jaunais gads attēlos	Janvāris-marts	LNB
KRĀJUMA IZLASES		
Pētera Šmita Austrumu puslode: atzīmējot profesora 150. gadadienu	Decembris 2019. -marts	LNB, LU
Zelta ābele 2019. Godalgotie darbi	Visu gadu	LNB
No Jāņa Stradiņa atvadoties	Janvāris	LNB
Nakts, nakts, nakts...	Jānvāris-februāris	LNB
Dzejnieka Leona Brieža atcerei veltīta krājuma izlase	Februāris	LNB
Sociālās tiesības un sociālā iekļaušana 1.krājuma izlase: Vienādas iespējas un darba tirgus pieejamība	Februāris-aprīlis	LNB
Aldonis Vēriņš 1929-2020: Aldoņa Vēriņa atcerei veltīta krājuma izlase	Marts	LNB

Astra Šmite: pētniece, tulkotāja un starpkultūru attiecību stiprinātāja	Septembris	LNB
Motivējošās un personīgās izaugsmes grāmatas	Janvāris-februāris	LNB
Daiļliteratūra oriģinālvalodā	Februāris-marts	LNB
Dzejas dienu almanahi	Septembris-oktobris	LNB
Eposa "Lāčplēsis" izdevumi latviešu valodā	Novembris	LNB
Dzintars detektīvs	Janvāris-februāris	LNB
Amora pasts. Iepazīšanās ar precību sludinājumiem pirms 100 gadiem	2019 - 2020	LNB
Vīgnera Ernestam - 170	Janvāris-augusts	LNB
Jānim Mediņam - 130	Septembris	LNB
Nikolajam Alunānam - 160	Novembris	LNB
Ziemassvētku mūzika	Decembris	LNB
Itāļu kinorežisoram Federiko Fellīni – 100	Janvāris-maijs	LNB
Trimdas latviešu populārā mūzika skaņuplatēs	Septembris-decembris	LNB
Kuršu ķoniņi	Februāris-septembris	LNB
Gleznotājam, grafiķim un mākslas zinātniekam Jurim Soikanam 100	Septembris-decembris	LNB
LNB VEIDOTĀS IZSTĀDES ĀRPUS LNB TELPĀM		
Jelgavas Stefenhāgeni 1769–1919	Novembris 2019- janvāris	LNB, Ģ. Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzejs
SADARBĪBAS PARTNERU VEIDOTĀS IZSTĀDES LNB TELPĀS		
Mūsu Arktikas nākotne	Februāris-aprīlis	Dānijas vēstniecība
Līvu krasts – Gotlande. Sasaukšanās	Oktobris	Zviedrijas vēstniecība
Baltiešu aicinājums Apvienotajām nācijām	Septembris-oktobris	Ārlietu ministrija
Bez vardarbības (Astrīda Lindgrēna)	Septembris-oktobris	Zviedrijas vēstniecība
KTMC Ritums – 25 gadu jubilejas izstāde	Septembris	Ritums
Tautasdziesmu teicējas	Jūlijs-augusts	Biedrība Virtuālā studija Uрга
Rīgas Fotogrāfijas biennāle 2020	Augusts-septembris	Rīgas Fotogrāfijas biennāle
Ekodati	Septembris-novembris	RIXC

Hanss Svarovskis, Marisa Jansona skolotājs	Marts	LNB, Austrijas vēstniecība
Takšelis Makšelis	Novembris 2019-janvāris	Izdevniecība Mansards
Neērtie bērni	Februāris-marts	BeOpen
Grāmatu plūdi. Ziemeļi satiek Baltiju bērnu grāmatās	Augusts-decembris (turpinās)	Ziemeļvalstu Ministru padomes birojs Latvijā
Tuvie-nepazīstamie: Igaunija, Latvija un Krišjānis Barons.	Oktobris-decembris	LNB un I. Ziedoņa muzejs
Vienkārši par ārsta pasaulē svarīgo – Medicus Bonus	Septembris-oktobris	Medicus Bonus LNB
Ķīniešu mākslinieces Džao Džiju izstāde “Atskatīties ir kā pirmo reizi ieraudzīt”	Septembris-novembris	Džao Džiju LNB
KLIENTU VEIDOTĀS IZSTĀDES LNB TĒLPĀS		
Dzimtas grāmata	Janvāris-februāris	Baltic Internationa l Bank

Nenovērtējams bija arī video un audio satura veidotāju darbs, izveidojot kvalitatīvus informatīvi **izglītojošus video par bibliotēkā esošajām izstādēm** – “Rihards Zariņš. Raksti un grafika.” (428 YouTube skatījumi) un “Militārā kartogrāfija” (416 skatījumi uz doto brīdi), kā arī video stāstus par izstādēm “Artūram Ģermānim -120” un “Uzdrikties zināt – Garlībam Merķelim 250”.

2020.gada februārī LNB pārstāvji piedalījās arī starptautiskajā norišu vietu **forumā-gadatirgū “CONVENE” Viļņā, Lietuvā**, kur sevi veiksmīgi pozicionēja kā nozīmīgu kultūras un korporatīvo norišu vietu Latvijā.

5. darbības virziens: Bibliotēku nozares attīstības virzītāja

2020.gadā, ņemot vērā sarežģītos ārkārtas situācijas apstākļus, **tika nodrošināts sistemātisks atbalsts nozarei**. Sadarbībā ar Kultūras ministriju tika sagatavoti *Ieteikumi publiskajām bibliotēkām pakalpojumu nodrošināšanai ārkārtas situācijas apstākļos Covid-19 izplatības ierobežošanai*. LNB **Bibliotēku attīstības centrs** visā Covid-19 pandēmijas periodā uzturēja daudzveidīgu un regulāru attālināto komunikāciju ar Latvijas bibliotēkām saistībā ar aktuālās informācijas apzināšanu un novadīšanu, sistemātiski monitorēja situāciju bibliotēkās, piedāvāja konsultatīvo atbalstu un labākās pieredzes apkopojumu bibliotēku klātienē pakalpojumu, attālināto pakalpojumu, e-pakalpojumu un bezkontakta pakalpojumu nodrošināšanai epidemioloģisko prasību ietvarā.

Tika arī operatīvi apkopota Latvijas bibliotēku pieredze par darbu pandēmijas apstākļos, kas publicēta [EBLIDA \(Bibliotēku, informācijas un dokumentācijas asociāciju Eiropas biroja\)](#)

biletenam. Iztulkotas un izdotas Starptautiskās bibliotēku asociāciju un institūciju federācijas (IFLA) vadlīnijas un ieteikumi: iztulkota [IFLA ziņojuma par attīstības tendencēm](#) 2019. gada atjaunotā versija; iztulkota “[Seulas deklarācija par medijpratību un informācijpratību visiem un ikvienam: aizsardzība pret dezinfodēmiju](#)”.

Ar mērķi dokumentēt galvenās tendences bibliotēku jomā, sagatavots **ikgadējais pārskata ziņojums [Latvijas bibliotēkas 2019.gadā](#)**. Ziņojums sagatavots, balstoties uz Latvijas kultūras datu portāla statistikas datiem, informāciju no bibliotēku darba gada pārskatiem, bibliotēku speciālistu viedokļiem un atziņām no bibliotēku nozares profesionālajiem pasākumiem, kā arī aktuālajiem nozares dokumentiem. Izdevums aptver visus bibliotēku veidus un darba virzienus, ieskaitot aktualitātes un tendences bibliotēku sistēmā un LNB lomu tās attīstībā.

Kopumā noorganizēti 31 profesionālās pilnveides un pieredzes apmaiņas pasākums, kurus apmeklējuši 1885 nozares speciālisti; no tiem 13 pasākumos izsniegti apliecinājumi par līdzdalību (kopskaitā 1027). 2020. gadā notikuši: 7 klātienē pasākumi; dalībnieku skaits – 517; 24 tiešsaistes pasākumi, dalībnieku skaits – 1368. Kopumā 13 profesionālās pilnveides pasākumiem (3 klātienē, 10 tiešsaistes) sagatavoti 1027 apliecinājumi.

2020.gada izaicinājums bija apgūt Latvijas valdības 2020. gada 16. jūnijā pēc Kultūras ministrijas izstrādāta rīcības plāna piešķirto finansējumu no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem Covid-19 seku likvidēšanai. LNB veiksmīgi realizēja:

- a. vērtīgo grāmatu iepirkuma programmu publiskajām bibliotēkām (300 000 EUR)**. Iegādātas 362 nosaukumu grāmatas 32 615 eksemplāros no 33 Latvijas izdevniecībām, saņēmušas 779 publiskās bibliotēkas;
- b. seminārus/ vebinārus bibliotēku un muzeju speciālistu digitālo prasmju attīstībai (30 000 eiro)**. Sadarbībā ar Datorzinību centru tika izstrādātas četras mācību programmas, kuras apguva 6 dalībnieku grupas, aptverot 347 darbiniekus no bibliotēkām un muzejiem visā Latvijā (pavisam kopā 269 akadēmiskās stundas).

Vairāk par projektu – LNB tīmekļvietnē sadaļā “Projekti”: [Vērtīgo grāmatu iepirkuma programma publiskajām bibliotēkām](#) un Latvijas Bibliotēku portāla publikācijā [Kultūras ministrijas atbalsts vērtīgo grāmatu iepirkumam](#). Par [semināriem bibliotēku un muzeju speciālistu digitālo prasmju attīstībai](#).

Nozīmīga profesionālās informācijas pamiņas platforma ir [Bibliotēku portāls](#). 2020. gada novembrī – gadu pēc Bibliotēku portāla jaunās versijas publicēšanas – tika sagatavota un nozares speciālistiem izplatīta portāla novērtējuma anketa, uz kuru saņemtas 175 atbildes. Kopumā Latvijas Bibliotēku portāls tiek vērtēts kā vērtīgs un kvalitatīvs nozares resurss (72,6 % respondentu piešķirusi portālam divus augstākos vērtējumus). 2020. gadā Latvijas Bibliotēku portāls ir apmeklēts 99 842 reizes. Starp veiksmīgākajām 2020. gada aktivitātēm Bibliotēku portāla satura dažādošanai, atklāšanai un popularizēšanai minamas divas – interviju sērija “Iepazīstam savējos” un konkurss “Esi PROFS – atklāj Bibliotēku portālu”.

Sadarbībā ar UNESCO Latvijas Nacionālo komisiju un Latvijas Bibliotekāru biedrību (LBB), LNB Bibliotēku attīstības centrs 2019. gadā Latvijas bibliotekāru vidē aktualizēja **ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu tematiku**: noorganizēti divi tiešsaistes reģionālie semināri “Bibliotēkas un sabiedrības ilgtspējīga attīstība: mēs būvējam šo pasauli paši”, piesaistot lektoros no Somijas un Norvēģijas – Vidzemes reģionālais seminārs 23. septembrī un Latgales reģionālais seminārs 9. oktobrī, aptverot gandrīz 500 dalībniekus. Vairāk par reģionālajiem semināriem var lasīt Latvijas Bibliotēku portālā: [Notiks Vidzemes reģionālais seminārs “Bibliotēkas un sabiedrības](#)

ilgtspējīga attīstība: mēs būvējam šo pasauli paši” un Notiks Latgales reģionālais seminārs “Bibliotēkas un sabiedrības ilgtspējīga attīstība: mēs būvējam šo pasauli paši”.

Vēl viens profesionālās izglītošanās projekts, ko LNB organizēja 2020.gadā ar VKKF atbalstu, ir profesionālās pilnveides programma **“Literatūras zināšanas mūsdienīgam bibliotekāram”**. Tās mērķis ir sekmēt mūsdienīgu publisko bibliotēku krājuma veidošanu, iekļaujot tajā augstas kvalitātes daiļliteratūru, kas pieejama publisko bibliotēku lasītājiem. 2020.gada 26.augustā LNB Konferenču centrā notika konference “Literatūras zināšanas mūsdienīgam bibliotekāram”, kurā piedalījās 93 bibliotekāri no visiem Latvijas reģioniem. Konferences video skatījumi: Latvijas Bibliotēku portālā – 344 un LNB “YouTube” kanālā – 226 skatījumi.

LNB piedāvā bibliotēkā arī **krājuma papildināšanas iespējas**. 2020. gadā bezatlīdzības kārtā no valsts iestādēm, dažādām institūcijām, sabiedriskajām organizācijām, izdevniecībām un privātpersonām Latvijas bibliotēkas ar LNB Bibliotēku attīstības centra starpniecību saņēmušas 72 305 informācijas vienības. Savukārt, LNB Brīvpieejas apmaiņas krājumu, kura mērķis ir sniegt atbalstu Latvijas bibliotēkām un citām kultūras institūcijām krājumu veidošanā, bez atlīdzības izsniedzot pieejamos izdevumus Latvijas bibliotēkām, muzejiem, augstskolām un citām institūcijām gan krājumu papildināšanai, gan nolietoto izdevumu aizvietošanai, 2020. gadā izmantojušas 39 bibliotēkas un citas kultūras institūcijas, saņemot 2144 vienības.

Bibliotekāru profesionālās pilnveides jomā tika veiksmīgi noslēgta dalība **ESF darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība”** 8.4.1. specifiskā atbalsta mērķa “Pilnveidot nodarbināto personu profesionālo kompetenci” projektā (turpmāk – projekts). 2020.gadā profesionālās tālākizglītības programmu “Bibliotēku zinības” (960h) absolvēja T4-7 grupu dalībnieki (projekta 2.kārta) un T8-9 grupu dalībnieki (projekta 4.kārta) – kopā profesionālo kvalifikāciju “Bibliotekārs” ieguva 80 cilvēki. Mācību process tika nodrošināts arī ar COVID-19 ierobežojumiem, prakses periodu pārplānojot un nodrošinot mācības attālināti. Projektā pieejamais finansējums tika izmantots arī literatūras (par mācību metodēm, attālināto mācīšanos u.tml.) iegādei.

Kopumā 2020.gadā īstenotas 17 programmas un 723 mācību stundas, mācībās piedalījās 303 dalībnieki (bibliotēku nozares speciālisti) un LNB Kompetenču attīstības centrs izsniedza 303 apliecības par profesionālo pilnveidi un tālākizglītību.

Lai gan nebija iespējama organizēt ārpus formālās izglītības kompetenču novērtēšanas kvalifikācijas eksāmenus, tika sagatavota nepieciešamā dokumentācija un atjaunots Valsts izglītības satura centra deleģējums šo eksāmenu īstenošanai.

Attēls Nr.13. 2020.gada septembra T8 un T9 grupu izlaidums.

Īpaši LNB izveidota darba grupa izstrādāja **modulāro profesionālās tālākizglītības programmu “Bibliotēku zinības” (960h)** (ESF projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” ietvaros). Tika sagatavots un iesniegts pieteikums arī Valsts izglītības satura centra izsludinātajam iepirkumam par **profesionālās kvalifikācijas eksāmena satura izstrādi** (ESF projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” ietvaros).

Sniedzot **atbalstu bibliotēkām un citām atmiņas institūcijām zināšanu organizācijas jomā**, 2020.gada martā tika sagatavots virtuāls seminārs "Datu semantiskās integrācijas iespējas: arhīvi, bibliotēkas, muzeji», kurā piedalījās 41 dalībnieks no LNB, LNA, LNMK un KM. Tāpat organizēts informatīvs seminārs par saskarozaru standartu stāvokli, problēmām, perspektīvām Latvijā un pasaulē (arhīvi, muzeji un bibliotēkas) "Bibliotēku, arhīvu un muzeju standartizācijas jautājumi: problēmas un risinājumi", kurā piedalījās 60 dalībnieki.

2020.gada 15. oktobrī notika tiešsaistes seminārs Latvijas reģionu bibliotēkām par analītisko ierakstu katalogizāciju saskaņā ar RDA un priekšmetošanas pamatprincipiem analītiskajos ierakstos. Tajā piedalījās 81 dalībnieks no 51 bibliotēkas. Savukārt, 11. novembrī notika tiešsaistes seminārs zinātniskajām, augstskolu, publiskajām bibliotēkām par analītisko ierakstu katalogizāciju saskaņā ar RDA un priekšmetošanas pamatprincipiem analītiskajos ierakstos, kurā piedalījās 35 dalībnieki no 13 bibliotēkām.

2020. gadā pastāvīgās ekspozīcijas “Grāmata Latvijā” komanda uzsāka aktīvu sadarbību ar Latvijas Muzeju biedrību, veltītu **ilgtspējīgai attīstībai un tās saistībai ar atmiņas institūciju darbu**. Mācoties vienam no otra, kopīgi plānojot un īstenojot dažādas norises, sadarbība gada griezumā ir rezultējusies ar virkni iniciatīvu, kas pirmo reizi Latvijas muzeju vidē lika gan pilnvērtīgi izskanēt ilgtspējīgas attīstības idejām, gan lika pamatus jaunu, ilgtspējīgas attīstības mērķos balstītu produktu radīšanai, t. sk. LNB ekspozīcijā “Grāmata Latvijā”. Sadarbības ietvaros notikuši divi kopīgi rīkoti vebināri: “Vienlīdzība, dažādība un iekļaušana muzejos” (18. 05. 2020.) un “Sadarbība ilgtspējīgai attīstībai Kurš palīdzēs muzejiem glābt pasauli” (24. 11. 2020.) Izveidots un Latvijas Muzeju biedrības mājaslapā publicēts izdevums “[Muzeji un ilgtspējīga attīstība](#)”.

Arī projekta “**Latvijas kultūras kanons**” (LKK) ietvaros nostiprināts saziņas tīkls ar LKK vērtībām saistītām institūcijām. Sadarbība ar Latvijas muzejiem gan informējot par notikumiem, gan papildinot mājas lapu ar saturu (piemēram, Vecpiebalgas novadu muzeju apvienība *Orisāre*, Memoriālo muzeju apvienība, Latvijas Etnogrāfiskais brīvdabas muzejs u. c.) LNB turpināja iesaistīties Braku muzeja organizētajā Rūdolfa Blaumaņa literāro prēmiju konkursā. Tika īstenota sadarbība ar Latvijas Universitāti, piedaloties ar lekcijām vasaras skolās ārzemju latviešiem (diasporas jauniešu vasaras skolas). LNB sadarbojās ar Latvijas Kultūras akadēmiju LKK konkursa rīkošanā. LNB piedalījās gan plānošanas sanāksmēs, gan metodiskajos semināros, gan visās konkursa atlases kārtās, gan radošajā seminārā, darbojās žūrijas sastāvā. Tāpat kā ik gadu 2019./2020. gada konkursa fināls notika LNB un tā laikā LNB rīkoja īpašu ar LKK saistītu programmu konkursa dalībniekiem (Orientēšanās spēle Gaismas pilī).

2.5. LNB zinātniskā darbība un veiktie pētījumi

Kopš 2007.gada LNB ir reģistrēta Latvijas zinātnisko institūciju reģistrā (reģistrācijas Nr. 193110). Pētnieciskā darbība LNB notiek vairākos departamentos – Speciālo krājumu departamenta un Bibliogrāfijas institūtā, bet atsevišķos pētniecības projektos iesaistās arī citu departamentu darbinieki. **2020. gadā LNB ar nodalītu slodzes daļu pētniecībai strādāja 35 darbinieki, no kuriem 13 ir ar doktora grādu.**

Galvenie LNB zinātniski pētnieciskās darbības uzdevumi ir:

- ✓ Nodrošināt Letonikas pētniecības attīstību nacionālās identitātes saglabāšanas un stiprināšanas ietvarā.
- ✓ Veikt LNB krājuma kolekciju izpēti, dokumentārā mantojuma kontekstualizāciju un bibliogrāfisko datu veidošanu, tā nodrošinot nozīmīgu LNB krājuma informācijas nesēju integrēšanu zinātniskos pētījumos
- ✓ Veikt LNB krājuma kolekciju starpdisciplināru izpēti un tā sekmēt LNB glabātā dokumentārā mantojuma iekļaušanu zinātniskā aprītē, izglītībā un kultūras norisēs.
- ✓ Pētīt sabiedrības informacionālās vajadzības un noteikt tām atbilstošus bibliotēku attīstības virzienus tradicionālajā un elektroniskajā vidē.
- ✓ Būt nacionālas nozīmes pētniecības, attīstības un izglītības centram:
 - ✓ bibliotēku un kultūrvēstures pētniecībā;
 - ✓ digitālās vides un satura pētniecībā.

Lai sasniegtu šos mērķus, LNB veic šādus uzdevumus:

- ✓ veic fundamentālos un lietišķos pētījumus;
- ✓ sagatavo un izdot zinātniskas publikācijas;
- ✓ nodrošina pētījumu rezultātu praktisku izmantošanu;
- ✓ vada un īsteno valsts un starptautiskos projektus un programmas;
- ✓ sniedz zinātniskas konsultācijas;
- ✓ piedalās jaunu tehnoloģiju izstrādē;
- ✓ organizē zinātniskas konferences, seminārus un lekcijas;
- ✓ izdod informatīvus materiālus un turpinājumizdevumu *LNB Zinātniskie raksti*;
- ✓ veic citus zinātnisko institūciju darbību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus.

2020.gadā noslēdzās LNB zinātniskās darbības starptautiskais izvērtējums par laika posmu no 2014. līdz 2018.gadam. Tika sakārtota LNB grāmatvedības politika un finanšu pārskati par minēto periodu, kā arī gūts atzinums no IZM par LNB darbības atbilstību 2014. gada 17. jūnija Eiropas Komisijas Regulā Nr. 651/2014 ietvertajām definīcijām saistībā ar atbalstu pētniecībai,

attīstībai un inovācijai. Latvijas zinātnisko institūciju starptautiskā novērtējuma **kopvērtējumā LNB ieguva atzīmi 4 (ļoti labi).**

2020.gadā LNB kā zinātniskajā iestādē izpildītais zinātnisko darbu apjoms (iekšējie izdevumi) bija 220 495 EUR apmērā, no tiem 161 393 EUR fundamentāliem pētījumiem, bet 59 102 EUR – lietišķajiem.

Aktuāli zinātnes projekti

LNB šobrīd ir aktuāli 3 Valsts pētījumu programmas (VPP) projektu un 1 Fundamentāli lietišķo pētījumu programmas (FLPP) projekts.

2020. gadā veiksmīgi turpināts Valsts pētījumu programmas [projekts “Dokumentārā mantojuma izpētes nozīme, veidojot sinerģijas starp pētniecību un sabiedrību”](#) sadarbībā ar Vidzemes Augstskolas Humanitāro, ekonomisko un sociālo pētījumu institūtu ar mērķi veikt LNB speciālo krājumu starpdisciplināru izpēti, t. sk. ar digitālās pētniecības metodēm, pārvarot pētniecībā pastāvošās etniskās un lingvistiskās barjeras, aktualizējot līdz šim mazapgūtus Latvijas dokumentārā mantojuma segmentus un aspektus, vēstures periodus un jautājumus. Līdz šim projekta ietvaros ir sekojoši rezultāti:

Dalība starptautiskās zinātniskās konferencēs ārpus Latvijas	5
Dalība starptautiskās zinātniskās konferencēs Latvijā	8
LNB organizētas starptautiskas zinātniskas konferences	2
Projekta dalībnieku publikācijas (Scopus)	32 (8)
Publicitātes pasākumi TV un radio	35
Publicēti izdevumi (LNB Zinātniskie Raksti, Monogrāfijas)	3 (2, 1)
Izdošanai sagatavoti izdevumi	10
Rīcībpolitikas plānošanas dokumenti	4
Izstādes	3
Lasījumi, publiskas lekcijas	20
Zinātniski praktiski semināri	5
Izdošanai sagatavoti izdevumi	10

2020. gadā aktīvi uzsākta Fundamentāli lietišķo pētījumu programmas projekta [“Latvijas atmiņu institūciju dati digitālajā telpā: vienojot kultūras mantojumu”](#) realizācija ar mērķi izpētīt un aprakstīt Latvijas atmiņas institūciju semantiskās sadarbības potenciālu kultūras mantojuma jomā, testējot un ierosinot Latvijas situācijai atbilstošu zināšanu pārvaldības modeli ar blakus mērķi nodrošināt heterogēnu datu sadarbību digitālā vidē, izmantojot strukturētas un pārbaudītas LNB vārdnīcas un datu kopas, kurām ir atvērto saistīto datu potenciāls, un tāpēc tās ir svarīgas humanitāro un sociālo, t. sk. digitālo, zinātņu pētniekiem. 2020.gadā pabeigta vēsturisko izdevējdarbības statistikas datu (1991–1994) ievade un [LNB tīmekļvietnē](#) publicēts datu masīvs pētniecībai par periodu no 1991. līdz 2019. gadam. Izdevējdarbības pētniecība – publicēts [1. raksts](#); sagatavoti

pārskati par grāmatu, žurnālu un laikrakstu izdevējiem un izdevēju darbību 1991., 1999., 2009. un 2019. gadā pētījumu rezultātu komunikēšanai plašākai sabiedrībai. Veikta Raiņa un Aspazijas Šveices perioda vēstuļu anotēšana ievietošanai “RunA” kolekcijā (RunA kolekcijas apmeklējums pieaudzis no 28 000 (2019) līdz 40 000 (2020)) un veiktas citas aktivitātes sadarbībā ar LU Humanitārozinātņu fakultātes mācībspēkiem un studentiem. Uzsākta “Rekomendāciju Atsauču datu semantiskās sadarbības veicināšanai starp Latvijas kultūras mantojuma institūcijām” sagatavošana. Informācija par 2020. gadā projektā sagatavotajiem zinātniskajiem rakstiem, organizētajiem semināriem, prezentācijām u.c. aktivitātēm pieejama [projekta tīmekļa vietnē](#).

Arī **digitālās pētniecības attīstībā** LNB pagājušajā gadā sniegusi nopietnu ieguldījumu, kā arī piedalījās Valsts pētījumu programmas “Digitālās humanitārās zinātnes” stratēģiskās vadības padomē. Sadarbībā ar Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūtu, Igaunijas Nacionālo bibliotēku, Lietuvas Nacionālo bibliotēku un Umejas universitāti Zviedrijā turpināts “Nordplus Horizontal” projekts **“Vairāk par vienkāršu informācijas meklēšanu: digitālo prasmju veicināšana bibliotēku un humanitāro un sociālo zinātņu pētnieku kopienās”**. Digitālo humanitāro zinātņu attīstībai piesaistīts arī finansējums Valsts pētniecības programmā projektam **“Humanitāro zinātņu digitālie resursi: integrācija un pētniecība”**, kas tapis sadarbībā ar Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūtu, Matemātikas un informātikas institūtu, Lībiešu institūtu un Latviešu valodas institūtu, Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmiju, Liepājas Universitāti, Latvijas Kultūras akadēmiju un Rīgas Tehnisko universitāti ar mērķi nodrošināt līdzsvarotu un daudzveidīgu programmu, lai būtiski veicinātu humanitāro zinātņu resursu attīstību, ilgtspēju un izmantojumu, kā arī ievērojami sekmētu kvalitatīvu digitālo humanitāro zinātņu pilnveidi Latvijā.

Attēls Nr.14. video sižetu cikls “Digitālās pētniecības seriāls” LNB YouTube kanālā

Projektu ietvaros uzsākta demonstrācijas rīka [Latviešu prozas skaitītājs](#) izveide, uzsākta jauna **video sižetu cikla “Digitālās pētniecības seriāls”** veidošana, pabeigta [1. sērija “Teksta datoranalīze un vizualizācija”](#).

Pēc Izglītības un zinātnes ministrijas pasūtījuma 2020.gadā tapis pētījums par [Atvērto zinātņi un rīcīpolitikas ceļa kartes izstrādi](#), kurā piedalījās arī LNB Bibliotēku attīstības centra projektu vadītājs Jānis Kreicbergs kopā ar pētniekiem no Rīgas Tehniskās universitātes, Latvijas Universitātes un Rīgas Stradiņa universitātes. Tajā definēts atvērtās zinātnes koncepts, apskatīti brīvpiekļuves publikāciju jautājumi, atvērtie dati un amatierzinātnes (*citizen science*) iniciatīvas. Rezultātā atvērtās zinātnes politikas īstenošanas rekomendācijās iekļauti vairāki būtiski informācijas pārvaldības uzdevumi, stiprināta LNB kompetence un loma augstākās izglītības un zinātnes kopienā.

Kopš 2019.gada norit arī projekts ERASMUS+ programmā «**Kultūras mantojuma nākotne modernā Eiropā** (Die Zukunft des Kulturellen Erbes im modernen Europa)», LNB pētniekiem sadarbojoties ar Potsdamas Universitāti, kā arī Luksemburgas, Boloņas, Kopenhāgenas, Atēnu,

Berlīnes Humbolta, Krakovas, Bordo universitātēm ar mērķi attīstīt inovatīvas zinātniskās metodes Eiropas izglītības attīstībā.

LNB zinātniskie izdevumi 2020. gadā

2020.gada LNB ir izdevis 6 zinātniskos izdevumus, tai skaitā 2 LNB Zinātnisko rakstu izdevumus: “Latvijas Nacionālās bibliotēkas Zinātniskie raksti. 5 (XXV). Dzejnieks un mākslinieks Karls Gothards Grass (1767–1814)” un “Latvijas Nacionālās bibliotēkas Zinātniskie raksti. 6 (XXVI). Latviešu terminoloģija simts gados”. Izdots arī eseju krājums par lasīšanas vēsturi Latvijā “Lasīšanas pandēmija”.

No tiem arī 3 Latvijas valsts simtgades programmas projekta „Latvijas valstiskuma idejas vēsturiskais ceļš Eiropas kopējā kultūras telpā” ietvaros tapuši izdevumi “Vara, zeme un sabiedrība: politiskās un sociālās transformācijas Austrumbaltijā 12. un 13. gadsimtā” (Sast. Andris Šnē), “Valsts valstī. Latvija – Krievijas impērijas provinces 19. gadsimtā” (Sast. Gvido Straube) un “Latvijas zemes no 19. gadsimta beigām līdz 1918. gadam: ceļš līdz valstij” (Sast. Ēriks Jēkabsons).

Skat. arī 4.4.

Zinātniskās konferences 2020.gadā

2020. gadā īstenota arī vērienīga [starptautiska konference “Digitālās humanitārās zinātnes Ziemeļvalstīs un Baltijas valstīs DHN2020”](#), kas pirmo reizi pilnībā notika tiešsaistē – 20.–23. oktobrī, realizējot tehnoloģiski sarežģītu pasākumu ar daudzveidīgām līdzdalības iespējām. Publicēts [konferences rakstu krājums](#).

Divas citas konferences tika rīkotas nozares standartizācijas un datu organizācijas jautājumos: virtuāla konference - seminārs "Datu semantiskās integrācijas iespējas: arhīvi, bibliotēkas, muzeji" (FLPP projekta ietvaros) un “Bibliotēku, arhīvu un muzeju standartizācijas jautājumi: problēmas un risinājumi”. Kopumā zinātniskajās konferencēs piedalījās ap 500 dalībnieku (no tiem 400 piedalījās attālināti DHN 2020 konferencē).

LNB pētnieki 2020.gadā piedalījušies 31 citu institūciju rīkotā zinātniskajās konferencē ar priekšlasījumiem. Gan klātienē, gan virtuāli rīkoti 19 akadēmiskie lasījumi un lekcijas.

LNB pētnieku publikācijas citos izdevumos un izstādēs

2020.gadā LNB pētnieku publikācijas tapušas gan VPP, gan FLPP projektu ietvaros. Starptautiskajā zinātniskajā periodikā publicētas 5 anonīmi recenzētas publikācijas, Latvijas zinātniskajā periodikā publicētas 9 publikācijas, bet papildus tapušas 29 populārzinātniskas publikācijas dažādos izdevumos. LNB pētnieku darbs bijis pamatā 9 LNB organizētām izstādēm 2020.gadā.

Skat. arī 2.4.sadaļā.

Starptautiskā sadarbība zinātnē

2020.gadā LNB ir turpinājusi iepriekšējā sadarbību zinātnē starptautiskā līmenī, kā arī piesaistījusi jaunus partnerus. Sadarbība norit ar tādām organizācijām kā CERL (Eiropas Zinātnisko bibliotēku konsorcijs), LIBER (Eiropas Zinātnisko bibliotēku asociācija), kā arī specifiskās pētniecības jomās: *Map & Geoinformation Curator Group*, *Gesellschaft für interkulturelle Germanistik*, *Deutsch-baltisches Kulturgesellschaft Domus Rigensis*, *European Society of Comparative Literature* (Eiropas Salīdzināmās literatūrzinātnes biedrība) u.c. Tāpat ar Tallinas universitāti un Igaunijas Zinātnes padomi. Noris sadarbība ar bibliotēkām, kurās glabājās kādreizējās

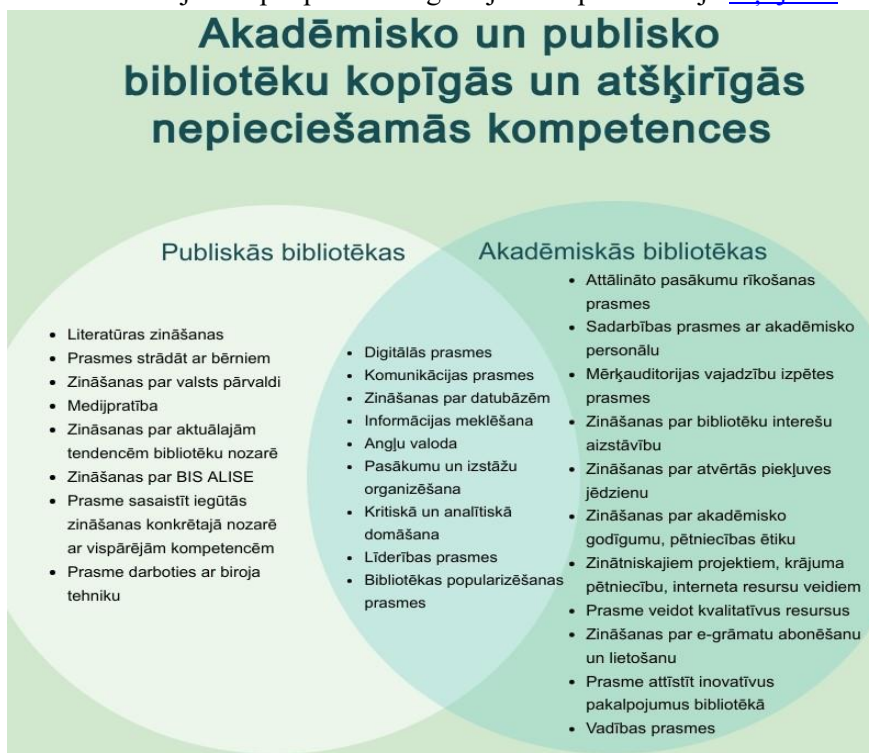
Rīgas Jeziņu kolēģijas (1583-1621) bibliotēkas eksemplāri: Poznaņas universitātes bibliotēku, Upsalas universitātes bibliotēku, Varšavas universitātes bibliotēku, Zviedrijas Karalisko bibliotēku, Lietuvas Nacionālo bibliotēku un citām.

Jauni zinātnes projekti

2020. gadā LNB sadarbībā ar partneriem – Latvijas Kultūras akadēmiju, Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmiju, Latvijas Mākslas akadēmiju un Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūtu – sagatavoja un ieguva finansējumu jaunam valsts pētniecības programmas projektam **“Kultūras kapitāls kā resurss Latvijas ilgtspējīgai attīstībai”** ar mērķi veidot starpdisciplināru cilvēkkapitāla un zināšanu bāzi par kultūras kapitāla daudzveidību un vērtību, kultūras sektora ekosistēmas dzīvotspēju veidojošiem procesiem kā resursu Latvijas ilgtspējīgai attīstībai.

Visi LNB zinātniskās darbības rezultāti ir apskatāmi pārskatos [Nacionālajā zinātniskās darbības informācijas sistēmā](#).

No pašās LNB iekšējiem lietišķiem pētījumiem var minēt LNB Kompetenču attīstības centra mērķi pētīt un identificēt **aktuālās darbam bibliotēkā nepieciešamās kompetences**, ņemot vērā attīstības tendences pasaulē. Izpētes rezultāti apkopotas [rakstā](#) “Kam bibliotekāriem gatavoties nākotnē jeb bibliotekārs 2.0?”. Tāpat tika apkopotas LNB Kompetenču attīstības centra kursu 2016-2020 novērtējuma anketas (kopskaitā 1 862) un analizēti to rezultāti. Balstoties uz tiem publicēts [ziņojums](#). Tāpat rezultāti komunicēti publiski, piemēram, bibliotēku metodiķu seminārā. Tika veiktas ekspresintervijas ar 22 publisko bibliotēku pārstāvjiem (kvalifikācijas prakšu vizitāciju laikā) par bibliotēkuru aktuālajām kompetencēm un publicēts [ziņojums](#). Tika arī īstenota elektroniska aptauja akadēmiskajām bibliotēkām par šiem pašiem tematiem, iegūtas 17 atbildes, publicēts [ziņojums](#). Rezultātu salīdzinājums apkopots 2021.gada janvārī publicotajā [ziņojumā](#).

Attēls Nr.15. Infografika no ziņojuma par publisko un akadēmisko bibliotēku darbinieku kompetencēm.

LNB darbinieku iesaiste dažādos pētniecības projektos atspoguļojas arī šīs atskaites sadaļā 2.2. “ES un citu ārvalstu fondu un programmu finansēti projekti” un sadaļā 2.4. pie 3. darbības virziena “Bibliotēkas krājums kā unikāls un neaizvietoājams pētniecības resurss un tā pētniecība” rezultātu apraksta.

3. Novērtējums par stratēģijas ieviešanu

LNB attīstības stratēģijas 2019.-2023. gadam realizācija. LNB prioritāte un centrālā ass šajā plānošanas periodā ir bibliotēkas krājums – tā vispusīga veidošana, saglabāšana un pētniecība. Neskatoties uz ierobežojumiem un sarežģītajiem apstākļiem, kā arī ietekmi uz LNB budžetu Covid-19 pandēmijas dēļ, visi LNB noteiktie stratēģiskie virzieni tika pakāpeniski īstenoti, atsevišķus rezultātīvos rādītājus pat pārsniedzot (izņemot pozīcijas, ko tiešā veidā ir ietekmējusi epidemioloģiskā situācijas ierobežojumi, piemēram, fizisko izsniegumu, kultūrizglītības pasākumu un ekskursiju apmeklējumu).

Atsevišķi raksturojošākie darbības rezultāti un to rezultatīvie rādītāji atbilstoši stratēģijai:

1. Bibliotēkas krājums digitālajā laikmetā

Rādītāji	Bāzes vērtība 2018	Plānotais 2020	Izpilde 2020
LNB krājumā esošo obligāto eksemplāru skaits (pieaugums gada laikā):			
- fiziskais krājums	21 241	20 000	12 611
- e-obligātais eksemplārs	1 386	1 500	3 562
Nacionālās bibliogrāfijas izveide (ierakstu skaits gadā)	85 314	85 000	96 346
Krājumu digitalizācija:			
- teksta dokumenti (milj. lpp.)	6,03	6,6	6,5
- attēli, t.sk. nošu un kartogrāfiskie izdevumi (milj. lpp.)	0,31	0,37	0,5
- audio un videoieraksti (tūkst. h)	1,75	2,25	3,1
Rasmoto vietņu skaits (vākumi gadā)	n/d	1 000	22 542
Restaurētās krājuma vienības (skaits gadā)	887	850	874

2. Bibliotēka kā izaugsmei atvērta vide

Rādītāji	Bāzes vērtība 2018	Plānotais 2020	Izpilde 2020
Kopējais LNB lasītāju skaits (reģistrēto lasītāju skaits gada beigās)	144 327	155 000	159 969
Fiziskā krājuma izsniegums	338 347	337 500	114 987
Virtuālais bibliotēkas apmeklējums: kopējais apmeklējums (skaits gadā, milj.)	1,52	1,68	3,6
unikālie lietotāji (skaits gadā, milj.)	0,76	0,84	1,8
Vispārīgo un specializēto lasītāju mācību (informācijpratība) dalībnieki (skaits gadā)	1 515	1 650	1 656
Lasīšanas veicināšanas pasākumu dalībnieku skaits	28 429	32 000	30 673
Uzziņas un konsultācijas	46 204	45 000	24 47

3. Bibliotēkas krājums kā unikāls un neaizvietojamais pētniecības resurss un tā pētniecība

Rādītāji	Bāzes vērtība 2018	Plānotais 2020	Izpilde 2020
LNB zinātniskie izdevumi (skaits gadā)	2	2	5
LNB darbinieku zinātniskās publikācijas drukātajos un elektroniskajos izdevumos (kopējais publikāciju skaits, t.sk. iesniegtas publicēšanai, skaits gadā)	50	50	47
Sniegtie zinātniskie priekšlasījumi (konferencēs u.tml.) t.sk. ārzemēs (skaits gadā)	87	85	31
LNB organizēto zinātnisko konferenču skaits (t.sk. sadarbības, skaits gadā)	5	5	4

Zinātni popularizējoši pasākumi (lasījumi, semināri u.tml., skaits gadā)	43	45	19
LNB veidotās izstādes (skaits gadā)	5	5	10
Publicētas atvērto datu kopas (kopā)	1	8	5

4. Kultūras pieredzes radīšana bibliotēkā

Rādītāji	Bāzes vērtība 2018	Plānotais 2020	Izpilde 2020
LNB rīkoto kultūrizglītības pasākumu skaits	440	400	228
Norišu apmeklējums	60 518	62 000	7 695 (6775 klātienē, 920 attālināti)
Grupu ekskursiju dalībnieku skaits	29 028	25 500	5 235

5. Bibliotēku nozares attīstības virzītāja

Rādītāji	Bāzes vērtība 2018	Plānotais 2020	Izpilde 2020
LNB īstenoto profesionālās pilnveides un neformālās izglītības kursu programmu skaits bibliotēku nozarē nodarbinātajiem.	40	20	17
Profesionālo kvalifikāciju ieguvušo dalībnieku skaits	45	154	303
LNB organizēto bibliotēku nozares konferenču, semināru, diskusiju, lasījumu dalībnieku skaits	1 100	1 200	2 520
Bibliotēku portāla apmeklētāju skaits	210 474	200 000	99 842

Par stratēģisko mērķu izpildi detalizētāk skat. 2.4.punktu. Visaptverošs stratēģijas ieviešanas novērtējumu tiks sagatavots, tuvojoties kārtējā stratēģijas plānošanas cikla beigām.

4. Pakalpojumi

Likumā „Par Latvijas Nacionālo bibliotēku”, „Bibliotēku likumā”, „Obligāto eksemplāru likumā” un pārējos normatīvajos aktos noteikto funkciju izpildei LNB sniedz plašu publisko pakalpojumu klāstu, kuru galvenās mērķauditorijas ir plaša sabiedrība, bibliotēkas un izdevēji.

Saskaņā ar "Bibliotēku likuma" 5. pantā noteikto, lietotāju apkalpošana, bibliotēkas informācijas sistēmu izmantošana, kā arī citi pamata pakalpojumi sabiedrībai tiek sniegti bez maksas. Atsevišķus pakalpojumus, kas noteikti 2016. gada 26. aprīlī MK noteikumos Nr. 251 „Latvijas Nacionālās bibliotēkas publisko maksas pakalpojumu cenrādīs” (ar 14.09.2019 grozījumiem), LNB sniedz par maksu, kas veido LNB pašu ieņēmumus.

4.1. Starpiestāžu pakalpojumi

Starpbibliotēku abonements: LNB Latvijas bibliotēkām un to lasītājiem piedāvā par izmantot starpbibliotēku abonementa pakalpojumu, kas ļauj ikvienam Latvijas iedzīvotājam sev tuvākajā bibliotēkā pasūtīt un lasīt izdevumus kā no LNB, tā arī no citu Latvijas bibliotēku krājumiem.

Praktiskie pakalpojumi bibliotēkām: LNB saskaņā ar „Obligāto eksemplāru likuma” nosacījumiem veic obligātā eksemplāra vienību sadali citām Latvijas bibliotēkām, uztur brīvpieejas apmaiņas krājumu, kura mērķis ir nodrošināt atbalstu Latvijas bibliotēkām un citām kultūras institūcijām krājuma veidošanā, veic bezatlīdzības izdevumu sadali Latvijas bibliotēkām. LNB realizē arī bērnu un jauniešu lasīšanas veicināšanas programmas „Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija”, “Nacionālā skaļās lasīšanas sacensība” un „Grāmatu starts”. Tāpat LNB piedāvā citām Latvijas bibliotēkām ceļojošās izstādes.

Bibliogrāfiskie pakalpojumi: LNB veido nacionālo izdevumu bibliogrāfiskos ierakstus un autoritatīvos ierakstus, kurus pēc tam bez maksas var izmantot visas Latvijas bibliotēkas savu krājumu aprakstīšanai, kā arī īsteno Nacionālā kopkataloga kvalitātes kontroli.

Konsultatīvais atbalsts: LNB sniedz konsultācijas ar bibliotēku darbu saistītos jautājumos visām Latvijas bibliotēkām, kas ļauj paaugstināt Latvijas bibliotēku sniegto pakalpojumu kvalitāti. Galvenās konsultāciju jomas ir katalogizācija (MARC 21 un RDA standarti), indeksācija (klasifikācija un priekšmetošana), bibliogrāfisko aprakstu veidošana, metadatu veidošana, bērnu un jauniešu bibliotēkā apkalpošana, lasīšanas veicināšanas pasākumu īstenošana, kultūras mantojuma digitalizācija, autortiesības bibliotēkās, bibliotēku nozares formālā un neformālā izglītība, izstāžu darbs, bibliotēku darba stratēģiskā plānošana un pārvaldība, krājumu, tai skaitā elektronisko, veidošana u.c.

Profesionālās pilnveides pakalpojumi: LNB ir LR Izglītības un zinātnes ministrijas Izglītības iestāžu reģistrā reģistrēta profesionālās tālākizglītības un pilnveides izglītības iestāde (apliecība Nr. 3360300678, 2008. gada 25. jūnijs). LNB Kompetenču attīstības centrs (KAC) īsteno akreditētas formālās (profesionālās tālākizglītības un profesionālās pilnveides) programmas, kā arī neformālās izglītības programmas (kursus) publisko, zinātnisko, speciālo un izglītības iestāžu bibliotēku darbinieku dažādām mērķgrupām, kā arī starpnozaru speciālistiem un citiem interesentiem. KAC ir iespējams apgūt 160 stundu profesionālās pilnveides izglītības programmu „Informācijas un bibliotēku zinību pamati” (licence nr. P_1064, izsniegta 2019. gada 13. martā), 960 stundu profesionālās tālākizglītības programmu “Bibliotēku zinības” (licence nr. P-13329, izsniegta 2016. gada 28. janvārī), kā arī nokārtot ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas valsts kvalifikācijas eksāmenu 3. profesionālā kvalifikācijas līmeņa iegūšanai profesijā - bibliotekārs.

Standartu, terminu un vadlīniju veidošana: Sadarbībā ar Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas Informācijas un dokumentācijas terminoloģijas apakškomisiju LNB veic bibliotēku un saskarnozaru terminu izstrādi un uztur bibliotēku, muzeju un arhīvu terminu datubāzi, un sadarbībā ar Informācijas un dokumentācijas standartizācijas tehnisko komiteju veic atmiņas institūciju standartu tulkošanu. LNB tulko un izdod arī Starptautiskās bibliotēku asociācijas un institūciju federācijas (IFLA) vadlīnijas un ieteikumus. Bibliotēku vajadzībām tiek veidotas arī bibliotēku darba vadlīnijas, konsultatīvie un informatīvie materiāli.

Statistikas veidošana: LNB apkopo bibliotēku nozares statistiku, kā arī apkopo un analizē bibliotēku gada pārskatus. LNB veido Latvijas oficiālo izdevējdarbības statistiku.

Nozares informācijas veidošana un izplatīšana: LNB veido Latvijas bibliotēku portāla www.biblioteka.lv saturu un uztur vairākas bibliotekāro darbinieku vēstkopas.

4.2. Komercpakalpojumi

Šobrīd LNB maksas pakalpojumu klāstu pamatā veido kopēšanas, drukāšanas, skenēšanas un teksta dokumentu un attēlu digitalizācija pēc pieprasījuma bibliotēkām, skaņu ierakstu un videoierakstu kopiju izgatavošana, starptautiskā starpbibliotēku abonementa pakalpojumi, personālā abonementa pakalpojumi un soda naudas par novēlotu izsniegto izdevumu atgriešanu. Uzziņu informācijas centrs sniedz augstas pievienotās vērtības informācijas pakalpojumus kā fiziskām, tā juridiskām personām: veic padziļinātu informācijas meklēšanu, veido tematiskus bibliogrāfiskos sarakstus, informācijas apkopojumus un preses apskatus. Fiziskām un juridiskām personām pieejami arī bibliotēkas materiālu digitalizācijas pakalpojumi un sietuves pakalpojumi. Izdevējiem tiek sniegti UDK šifru (bezmaksas), ISBN, ISMN, ISSN numuru un ISSN svītrkodu piešķiršanas pakalpojumi. Muzejiem un citām atmiņas institūcijām tiek nodrošināta iespēja saņemt izdevumus no LNB speciālajiem krājumiem eksponēšanas nolūkiem. Savukārt, jebkuram interesentam ir iespēja iegādāties LNB izdotos bibliogrāfiskos rādītājus un citus izdevumus. LNB nodrošina maksas pakalpojumus profesionālās pilnveides un tālākizglītības programmu un izglītojošu norišu ietvaros, kā arī maksas pakalpojumos ietilpst arī ieejas biļetes uz atsevišķām LNB rīkotajām izstādēm, koncertiem un grupu ekskursijām LNB ēkā.

LNB maksas pakalpojumu klāstu papildina arī maksas autostāvvietu izmantošana, kā arī telpu un audiovizuālā aprīkojuma nomas pakalpojumi. LNB piedāvā pasākumiem izīrēt vairāk nekā 20 telpas ar kopējo platību 5300 m² – konferenču un koncertu zāli ar 380 cilvēku ietilpību, konferenču centru ar 400 cilvēku ietilpību, izstāžu zāles, kamerzāli, pasākumu telpas 11. un 12. stāvā un citas telpas – koncertu, izrāžu, kino seansu, konferenču, semināru, diskusiju, izstāžu, prezentāciju, simpoziju, gadatirgu un citu pasākumu rīkošanai zinātnes, izglītības un kultūras jomā. Īrei tiek piedāvātas arī mācību klases un datorklases. Līdz ar telpām ir iespējams iznomāt arī to audiovizuālo aprīkojumu – apskaņošanas sistēmas, ekrānus, interaktīvās tāfeles, projektorus, videotelekonferenču iekārtas u.t.t.

4.3. Publiskie pakalpojumi

Grāmatu, periodisko izdevumu, audiovizuālo materiālu u.c. krājuma vienību izsniegšana: LNB krājumā ir vairāk nekā 4 miljoni vienību, kas pieejamas bibliotēkas lasītājiem. Aptuveni 350 000 krājuma vienību pieejamas brīvpieejā. Krājuma pamatā ir t.s. nacionālais krājums, kuru papildina speciālie krājumi – retumi un rokraksti, grafiskās mākslas darbi, notis, kartes, audiovizuālie izdevumi, sīkiespiedumi – un nozaru krājumi, kurus pamatā veido izdevumi svešvalodās LNB materiālus izsniedz izmantošanai tikai LNB lasītāvās, piedāvājot iespēju nepieciešamos izdevumus iepriekš rezervēt. Atsevišķām lasītāju grupām par maksu ir pieejams personālā abonementa pakalpojums.

Starptautiskais starpbibliotēku abonements: LNB saviem lasītājiem piedāvā par maksu izmantot starptautiskā starpbibliotēku abonementa pakalpojumus, gadījumos, ja LNB un citu Latvijas bibliotēku krājumā vai abonētājās datu bāzēs nav lasītājiem nepieciešamā izdevuma, pasūtot to no ārvalstu bibliotēkām.

Elektronisko resursu izmantošana LNB lasītājiem piedāvā izmantot vairāk nekā 7 000 e-grāmatas, kā Latvijā izdotās, tā nozaru krājumiem piederošās, un vairāk nekā 40 elektroniskās datu bāzes, gan vispārīgas Latvijā veidotas datu bāzes (LETA, Letonika.lv, Lursoft, NAIS u.c.), gan nozīmīgākās ārvalstu nozaru datu bāzes (EBSCO, Emerald, JSTOR, ScienceDirect, SCOPUS u.c.). Autortiesību ierobežojumu dēļ vairums datu bāžu izmantojamas tikai bibliotēkas telpās.

Uzziņas un konsultācijas LNB sniedz lasītājiem uzziņas un konsultācijas par LNB pakalpojumiem un to pieejamību, LNB krājumu, informācijas meklēšanu LNB elektroniskajos un tradicionālajos informācijas resursos (elektroniskajā katalogā, datubāzēs, digitālajā bibliotēkā, kartīšu katalogos, kartotēkās), internetā un citu Latvijas un lielāko pasaules bibliotēku informācijas resursos. Pēc pieprasījuma tiek sagatavotas precizējošās, adresālās, tematiskās un faktogrāfiskās uzziņas. Tiek sniegts pakalpojums "Jautā bibliotēkaram" – iespēja uzdot jautājumu par LNB, tās krājumu un pakalpojumiem, izmantojot e-pastu vai Zoom platformu, kā arī "Jautā nozaru informācijas ekspertam". LNB sagatavo un divas reizes mēnesī tiešsaistē publicē biļetenu „Latvijas jaunākās grāmatas”, no kura iespējams veikt izdevuma rezervēšanu katalogā. Savukārt, reizi mēnesī tiek izdots informatīvs Latvijas Nacionālās bibliotēkas izdevums Latvijas bibliotekāriem "Literatūras ceļvedis".

Kopēšana, drukāšana un iesiešana: LNB saviem lasītājiem par maksu piedāvā iegūt melnbaltas, krāsainas un digitālas kopijas no bibliotēkas krājuma vienībām. Tiek nodrošināta arī izdruku veikšana no digitālajiem resursiem, kā arī izdevumu iesiešanas pakalpojums.

Digitālo kopiju piegāde: LNB piedāvā lasītājiem iespēju attālināti par maksu pasūtīt digitālas izdevumu kopijas; atkarībā no izdevuma autortiesību statusa ir iespējams iegūt vai nu darba fragmentu, vai visa izdevuma kopiju, kuru LNB piegādā pa e-pastu vai tiešsaistē.

Informācijpratības pakalpojumi: LNB piedāvā lasītājiem iespēju pieteikties uz bezmaksas mācību nodarbībām informācijas meklēšanā: LNB elektroniskais katalogs, valsts nozīmes kopkatalogs; Analītikas (žurnālu, avīžu rakstu) datubāze; LNB Digitālā bibliotēka; LNB tiešsaistes abonētās datubāzes; Ekonomikas un tiesību zinātnes; Humanitārās un sociālās zinātnes; Tehnoloģijas un dabaszinātnes. Mācību procesu iespējams pielāgot, mācoties meklēt informāciju saskaņā ar izvēlēto tematu. Vispārizglītojošām skolām mācību pakalpojuma ietvaros piedāvāta iespēja vadīt mācību stundas bibliotēkā. Saskaņā ar skolu mācību programmu mācību stundā bibliotēkā iespējams izmantot tās krājuma materiālus. Augstākām mācību iestādēm ir iespēja noturēt lekcijas bibliotēkā – LNB piedāvā mācību procesu bagātināt ar informācijas prasmju apguves kursu.

Ekskursijas: LNB piedāvā ekskursijas pa bibliotēku, kurās interesenti var iepazīties ar LNB lasītavām, krājumiem un pakalpojumiem.

Izstādes: LNB katru gadu veido ievērojamu skaitu izstāžu, sākot ar nelielām izstādēm (krājuma izlasēm) lasītavu telpās, kurās lasītāji var iepazīties ar krājuma jaunieguvumiem un atklāt LNB krājuma daudzveidību, un beidzot ar nozīmīgām tematiskām izstādēm, kas pēc to izstādīšanas LNB nereti pēc tam tiek, izstādītas arī citās Latvijas bibliotēkās, kā arī ārvalstīs.

Konferences, semināri, diskusijas un lasījumi

LNB, tai skaitā kopā ar sadarbības partneriem, katru gadu organizē gan zinātniskas konferences, gan seminārus, diskusijas un lasījumu plašākai publikai. Tās var būt saistītas ar pētniecības projektiem, kuros iesaistījusies LNB, gan diskusijas un lasījumi, tai skaitie tie, kas pavada LNB izstādes vai publikācijas. LNB organizē arī seminārus, diskusijas un lasījumus ārpus LNB telpām, piemēram, publiskajās bibliotēkās vai izglītības iestādēs. LNB telpās noris arī klientu organizētas konferences.

Bibliogrāfiskā informācija (tiešsaistes pakalpojums): LNB nodrošina ikvienam iespēju iepazīties ar LNB krājumiem un atrast nepieciešamos izdevumus tās veidotajos elektroniskajos tiešsaistes katalogos un datubāzēs. LNB katalogu un datubāzu sistēmu veido elektroniskais katalogs, digitalizēti kartīšu katalogi, nacionālā bibliogrāfija, tai skaitā nacionālā analītikas datu bāze, kura apkopota informācija par publikācijām presē, kā arī atsevišķām nozarēm veltītas tematiskas datubāzes. Katalogā tiek nodrošināta iespēja rezervēt nepieciešamos izdevumus, saglabāt meklēšanas rezultātus, veidot kolekcijas e-plauktā un skatīt informāciju par rezervētajām un izsniegtajām grāmatām un to nodošanas termiņiem.

Latvijas Nacionālā digitālā bibliotēka (tiešsaistes pakalpojums): LNB savu krājumu digitalizāciju veic jau kopš 1999. gada, un kopš 2008. gada veido Latvijas Nacionālo digitālo

bibliotēku. To veido digitalizētie LNB un tās satura partneru krājumu materiāli (periodiskie izdevumi, grāmatas, kartes, attēli, audiovizuālie materiāli) un Latvijas tīmekļa vietņu arhīvs. Periodikas portālā ir iekļauti aptuveni 1400 nosaukumu laikraksti un žurnāli, kopā vairāk nekā 5 miljoni lappušu, no tiem publiski pieejami izdevumi, kas izdoti līdz 1948. gadam. Grāmatu portālā ir pieejamas aptuveni 10 000 grāmatas, kopā vairāk nekā 2,5 miljoni lappušu, kas izdotas, sākot ar 1677. gadu, no tām apmēram 3000 grāmatas pieejamas publiski. Abi šie resursi nodrošina pilnteksta meklēšanu un bagātīgas personalizācijas iespējas. Karšu portālā iekļauti vairāki tūkstoši karšu, kas izdotas laikā no 17. gs. sākuma līdz mūsdienām, un tas nodrošina vēsturisko karšu pārlūkošanu, vietvārdu meklēšanu un vēsturisko kartogrāfisko datu salīdzināšanu ar mūsdienu datiem. Attēlu kolekcija „Zudusī Latvija” sniedz iespēju aplūkot vairāk nekā 51 000 foto uzņēmumu, kas atspoguļo Latvijas vēsturi. Skaņu ierakstu kolekcija ļauj noklausīties vairāk nekā 70 gadus vecus mūzikas ierakstus, kā arī Latvijas politiķu runas. Latvijas tīmekļa vietņu arhīvu veido norasמותas 115 390 015 tīmekļa lapas, kas izlases veidā vāktas kopš 2008. gada.

4.4. Izdevējdarbība

Nosaukums	Autors (-i)	Izdevējs, vieta, gads	Papildus informācija, interneta piekļuves adrese
IFLA ziņojums par attīstības tendencēm. 2019. gada atjaunotā versija	IFLA	Izdevumu sagatavojis Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības centrs	https://dom.lndb.lv/data/obj/file/29094446.pdf
“Seulas deklarācija par medijpratību un informācijpratību visiem un ikvienam: aizsardzība pret dezinfodēmiju”		Izdevumu sagatavojis Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības centrs	https://www.biblioteka.lv/wp-content/uploads/2020/12/Seulas-deklar%C4%81cija.pdf
“Literatūras ceļvedis”, sagatavoti 9 numuri	Sadarbībā ar LNB speciālistiem un LU Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas mācībspēkiem un studentiem	Izdevumu sagatavojis Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības centrs	https://www.lnb.lv/lv/profesionale-resursi/literaturas-celvedis
Latvijas bibliotēkas 2019. gadā: pārskata ziņojums (2020)	LNB	Izdevumu sagatavojis Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības centrs	Pieejams: https://dom.lndb.lv/data/obj/file/29179722.pdf
Periodikas rādītājs. 2019	Redaktore: Ilona Dukure, Līga Gūtmane	Rīga : Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliogrāfijas institūts, 2020	ISSN 1691-9289 ISBN 978-9984-850-84-9 https://dom.lndb.lv/data/obj/file/856929.html
Latvijas izdevējdarbības statistika 2019	Redaktore: Gunta Lodziņa, Elza Ungure	Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliogrāfijas institūts: Rīga, 2020	ISSN 2255-9949 ISBN 978-9984-850-81-8 https://dom.lndb.lv/data/obj/file/29091140.pdf

Latvijas jaunākās grāmatas. Informatīvs izdevums (24 Nr.)	Redaktore: Ilva Āķe un Rīta Dzvinko	Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliogrāfijas institūts: Rīga, 2020	ISSN 2255-9523 https://www.lnb.lv/lv/izdevumi/latvijas-jaunakas-gramatas
Proceedings of the Digital Humanities in the Nordic Countries 5th Conference	Red. Sanita Reinsone, Inguna Skadiņa, Anda Baklāne, Jānis Daugavietis	LU LFMI, LNB, LU MII	ISSN 1613-0073 http://ceur-ws.org/Vol-2612/
Lasīšanas pandēmija : esejas par lasīšanas vēsturi Latvijā	Sast. Maija Treile, zin.red. Vija Daukšte	Latvijas Nacionālā bibliotēka, Rīga, 2020.	ISBN 9789984850955
“Vara, zeme un sabiedrība: politiskās un sociālās transformācijas Austrumbaltijā 12. un 13. gadsimtā”	Sast. Andris Šnē	Latvijas Nacionālā bibliotēka, Rīga, 2020.	ISBN 97898485056, 9789984850863 (e-gr.)
“Valsts valstī. Latvija – Krievijas impērijas provinces 19. gadsimtā”	Sast. Gvido Straube	Latvijas Nacionālā bibliotēka, Rīga, 2020.	ISBN 978998485070, 9789984850887 (e-gr.)
“Latvijas zemes no 19. gadsimta beigām līdz 1918. gadam: ceļš līdz valstij”	Sast. Ēriks Jēkabsons	Latvijas Nacionālā bibliotēka, Rīga, 2020.	ISBN 978998485092, 9789984850931 (e-gr.)
LNB Zinātniskie raksti. “Dzejnieks un mākslinieks Karls Gothards Grass”. Sējums 5 (XXV)	Sēj. red. Beata Paškevica	Latvijas Nacionālā bibliotēka, Rīga, 2020.	ISSN 2661-5134, 1691-5941 (e-gr.)
LNB Zinātniskie raksti. Latviešu terminoloģija simts gados : rakstu krājums. Sējums 6 (XXVI)	Sēj. red. Māris Baltiņš	Latvijas Nacionālā bibliotēka, Rīga, 2020.	ISSN 2661-5134, 1691-5941 (e-gr.)

5. Uzlabojumi institūcijas vadībā un organizācijā

2020.gada darbs veikts atbilstoši LNB attīstības stratēģijai 2019.-2023.gadam. Lai pilnveidoto jebkura līmeņa darbinieka un vadītāja izpratni par LNB stratēģiskajiem mērķiem, attīstības plānu un uzdevumiem, tika realizēti dažādi izglītojošie un skaidrojošie pasākumi.

Atteicībā uz ārējiem normatīviem aktiem, kas regulē LNB darbību, 2020.gada septembrī tika pieņemti (stājās spēkā 07.10.2020) grozījumi likumā “Par Latvijas Nacionālo bibliotēku” (*detalizētāk skat. 2.4.sadaļā*).

Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr.360 “Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” un to aktualizācijai, tika pārskatīti un atbilstoši aktualizēti arī LNB iekšējie normatīvie akti: rīkojums “Par darba organizēšanu”. “Vadlīnijas darbam

LNB ēkā saistībā ar epidemioloģiskās drošības pasākumiem Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai”.

Atbilstoši valdības ieteikumam tika organizēts arī attālinātais darbs, struktūrvienību līmenī veidojot grafiku un darba uzdevumu izpildes kontroli. Lai nodrošinātu iestādes nepārtrauktu darbību, tika pieņemti IT risinājumi, pielāgojot sistēmas attālinātajam darbam un paplašināta piekļuve resursiem.

Turpināta ēku tehnisko iekārtu darbības algoritma optimizācija un enerģijas patēriņa nākamajam mēnesim prognozēšana, lai veiktu tarifa maiņu uz visizdevīgāko. Energoefektivitātes uzraudzības sistēmas optimizācijas rezultātā sasniegts 15 000 EUR ietaupījums gada laikā.

Izmantojot laiku, kad LNB bija apmeklētājieme slēgta, veikti remontdarbi, lai uzlabotu LNB publisko, kā arī darbinieku telpu stāvokli un ērtības.

6. Personāls

2020. gadā vidējais **amata** vietu skaits LNB bija 371. Gada laikā darba tiesiskās attiecības pārtrauktas ar 32 darbiniekiem, bet nodibinātas ar 26 darbiniekiem. Pārskata gada beigās LNB strādāja 368 darbinieki, no kuriem 7 strādāja uz nepilnu slodzi. 58,3 % LNB darbinieku bija nodarbināti bibliotēkās amatos. Sieviešu īpatsvars kolektīvā bija 78,4 %. Pārskata perioda beigās LNB strādāja 13 darbinieki, kuriem ir zinātņu doktora grāds.

7. Komunikācija ar sabiedrību

2020. gads tika uzsākts ar preses konferenci par gada aktualitātēm un notikumiem, kas norisinājās 14. februārī Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) jaunajā kafejnīcā "Divi Raiņi". Taču pandēmijas izplatības rezultātā jau no 13. marta bibliotēka tika apmeklētājiem slēgta. Liakā, kad LNB bija apmeklētājieme slēgta, tā nodrošināja neklātienas pakalpojumus, pievienojoties **KM informatīvajai kampaņai "#Ēkultūra"**.

Pielāgojoties situācijai, tika realizētas iepriekš neplānotas un veiksmīgas komunikācijas kampaņas saistībā ar bibliotēkas digitālajiem resursiem, tāpat netika pārrauta saikne ar vietējiem un ārvalstu medijiem. **Publikāciju skaits medijos sasniedza 372** – veiksmīga sadarbība turpināta ar Latvijas centrālajiem medijiem (Latvijas Radio, LTV, LSM, „LETA”, „Diena”, „Latvijas Avīze”, „Delfi”, TV3, „IR”, „Ilustrētā Vēsture” un „Ilustrētā Junioriem”), reģionālo izdevumu preses izdevumiem un portāliem, kā arī diasporas medijiem („Latvija Amerikā”, „PBLA Vēstis”, „Laiks”). Tie visi vēstījuši par LNB izstādēm un pasākumiem. Lielākā daļa publikāciju bija par LNB darbību pandēmijas laikā, sevišķu uzmanību pievēršot digitālajiem resursiem, kas rezultējies to lietotāju skaita pieaugumā no trim līdz pat 10 reizēm, un saglabājies noturīgs arī 2021. gada sākumā. Ārvalstu mediju uzmanību 2020. gadā bijusi minimāla, jo Covid-19 dēļ ierobežotas ārzemju mediju ceļošanas iespējas un, visdrīzāk, šie mediji bijuši aizņemti ar pandēmijas radīto seku atspoguļošanu savās mītnes zemēs.

Kopumā 2020. gadā tika sagatavotas un dažādiem mediju kanāliem **izplatītas 259 preses relīzes**, LNB tīmekļa vietnē sagatavotas un publicētas **862 ziņas**, sagatavotas un digitālajā vidē izplatītas 168 foto galerijas un videoklipi. Drukātajos un elektroniskajos masu medijos par LNB ir bijušas 371 publikācijas. Īstenoti 14 tiešsaistes pasākumi.

Intensīva komunikācija ir notikusi arī sociālajos tīklos. LNB profilu sekotāju skaits sociālajos tīklos 2020. gada sākumā pieaudzis līdz **33 807** (Facebook sekotāju skaits sasniedzis 21 038, Twitter – 9 436, Instagram – 2 927, YouTube – 406). 2020.gada laikā LNB profilu sekotāji sociālajos tīklos pieauguši par 2 568 sekotājiem.

Papildus **8 560** sekotāji 2020.gadā bijuši arī LNB nodaļu/ lasītavu profiliem, kā “Grāmata Latvijā”, Latvijas kultūras kanonam, Letonikas un Baltijas centram u.c., kas ir par 1 958 sekotājiem vairāk nekā 2019.gadā.

8. Plānotie pasākumi 2021. gadā

1. Atsākt darbu pie jauna LNB likuma.
2. Aktīvi iesaistīties Kultūrpolitikas pamatnostādņu 2021-2027 un Bibliotēku attīstības stratēģijas izstrādē, pārstāvēt LNB un bibliotēku nozares intereses.
3. Savas kompetences ietvaros piedalīties KISC reorganizācijā, pārņemot abonēto datu bāzu licenču administrēšanu.
4. Virzīt iniciatīvu 2025. gadu noteikt par Grāmatas un lasīšanas gadu un izstrādāt koncepciju pirmās grāmatas latviešu valodā piecsimtgades atzīmēšanai (2021. – 2026.gads); uzsākt mērķtiecīgas aktivitātes, lai 2025.gadu Latvijā pasludinātu par Grāmatas un lasīšanas gadu, tādējādi izceļot pirmās grāmatas latviešu valodā nozīmi.
5. Plānot atveseļošanās pasākumus pēc-pandēmijas periodam LNB - izstrādāt rīcības plānu un nodrošināt tā ieviešanu apmeklētāju/lasītāju atgriešanai bibliotēkā pēc pandēmijas un atsākot apmeklētāju/lasītāju apkalpošanu pilnā apmērā.
6. Attīstīt Valsts nozīmes datu centru, papildinot tā jaudu un pakalpojumu klāstu, kā arī piesaistot jaunus klientus.
7. Kā vadošajam partnerim kopā ar LNA, NKMP un KISC pabeigt ERAF 1. kārtas un turpināt ERAF 2. kārtas projektus
8. Ieviest Modulārās profesionālās tālākizglītības programmas “Bibliotēku zinības” (kompleksi ar nozares kvalifikācijas struktūras un profesijas standarta “Bibliotekārs” izstrādi) un izstrādāt atbilstošu kvalifikācijas eksāmena saturu.
9. Sniegt profesionālo atbalstu pašvaldību publiskajām bibliotēkām saistībā ar administratīvi teritoriālās reformas īstenošanu. Īstenot sadarbību ar augstskolām un akadēmiskajām bibliotēkām.
10. Attīstīt Nacionālo publikāciju repozitoriju par nozīmīgu brīvpieejas zinātniskās darbības rezultātu krātuvi sociālo un humanitāro zinātņu jomās, sadarbojoties ar augstskolām.
11. Attīstīt LNB krājumu un uzlabot piekļuvi, turpinot pilnveidot datu kvalitāti un zināšanu organizāciju un veicinot izpratni par nacionālajiem bibliogrāfiskajiem datiem kā unikālu un ilgtermiņa vērtību Latvijā un starptautiski.
12. Lai attīstītu semantisko sadarbību un zināšanu pārnesi kultūras mantojuma jomā, īstenot IZM Fundamentālo un lietišķo pētījumu programmā (FLPP) atbalstītajā projektā “LATVIJAS ATMIŅAS INSTITŪCIJU DATI DIGITĀLAJĀ TELPĀ: VIENOJOT KULTŪRAS MANTOJUMU” izvirzītos 2021. gada uzdevumus.
13. Īstenot Valsts pētījuma programmas projektu “Dokumentārā mantojuma izpētes nozīme, veidojot sinerģijas starp pētniecību un sabiedrību”, “Kultūras kapitāls kā resurss Latvijas ilgtspējīgai attīstībai (CARD)” un “Humanitāro zinātņu digitālie resursi: integrācija un attīstība” aktivitātes.